

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

E. LOVINESCU

LULÙ

— ROMAN —

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201700075

BUCUREȘTI
EDITURA LIBRARIEI ALCALAY & Co.
1920

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsiva.ro/mdrr/301-1932

I

Muzica militară încetase. Nu se mai dansă. Lumea se desfăcuse în grupulețe după afinitățile instinctive ce domină aglomeratele omenești. Printre ele, Ciprian Cornea își primblă profilul lui roman, luminat de un zîmbet fin.

O voce profundă și cu vibrații metalice răsună brusc dintr'un colț al cazinoului :

— Nu mai sunt tineri !

Ochii tuturor se întoarseră. Dintr'un grup de bărbați în haine negre și de femei decoltate, se desprindeă statura uriașă a lui Còlea Malinoi. Lat în spate, trupeș, deși sprijinit pe niște picioare subțiri, strânse și mai mult în pantalonii înguști, cu fața largă și stacojie, prelungită printr'o bărbie dublă, și desfigurată de grosimea neobișnuită a buzei de jos, răstrîntă, cu părul roșcat fără un fir alb, Còlea nu-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdm1901-1932

păreà cei opt-zeci de ani. Lovind cu pumnul greu în măsuța de lac, repetă :

— Nu mai sunt tineri !

Andrei căta speriat în jur cu sfiiciunea miopilor. Ar fi voit să se strecoare nevăzut. Dominat de statura uriașe a lui Còlea, figurau grupul lui Baccio Bandinelli din Piazza della Signoria din Florența : Hercul sdrobind cu ghioaga pe Cacus. Lipsià doar gestul mâinilor ridicate în semn de apărare sau de grație. Lumea se strânsese ca la un semn. Andrei implora cu privirea un ajutor sau o diversiune, ce nu venià însă de nicăeri. Ciprian îl fixa ironic prin monoclu. Diomò bătù din palme, desvelindu-și dinții rari printr'o mișcare nervoasă a gurii :

— Te ascultăm, cneazule.

Căutîndu-și tonul și pregătindu-și efectul, Còlea tușì de câteva ori. Văzîndu-se înconjurat și ascultat cu încordare, ar fi voit să pară mlădios și confidențial. Sunetele îi ieșeau totuși sălbatice din gîtlejul de erou homeric :

— Nu mai sunt tineri ! Aduceți din străinătate poate ceva mai multă învățătură, pierdeți însă virtuțile rasei. Uitați că ați supt laptele lupoaicei.

Un zâmbet flutură pe buzele tuturor. Còlea erà Rus. Tatăl lui venise ca ingi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

ner în Moldova, pe timpul lui Mihai Sturdza, și rămăsese aici pentru că-i plăcuse vinul și femeile locului. Fără ironie, Còlea preferă însă laptele lupoaicei vutcei naționale și pomenià de virtuțile rasei de ori cîte ori se indignà.

Speriat, Andrei ar fi depus bucuros armele. Abia își mai amintià prin ce-și atrăsese mânia uriașului. Povestise cum cedase odată unor străini, numai din prestigiul calității lor de străini. Purtăm în vine o umilință străveche ce ne încovoae grumazul; în străini vedem încă stăpînul secular. Deși din rasa învingătorilor, Còlea protestă. Uluit, Andrei îl privià cum crește și se distramă ca o fantomă.

— In vremea noastră, ne purtam altfel. Străinii ne respectau.

O amintire plutià în jurul buzelor lui cărnoase și răsfrînte. Bătrînul povestià bine, cu indignări de zeu marin ce răscolește valurile cu tridentul.

— Sunt cincizeci de ani de cînd Nemții puneau cele dintîi șine de drum de fer. Eram pe vremea aceia căpitan. Umblasem călare o jumătate de zi pe zăduf. Nu mai puteam de osteneală și de foame. Pe la amiază ajung, în sîrșit, în valea Siretului. La marginea drumului, într'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main 1901-1932

baracă de lemn mîncau lucrătorii și inginerii. Opresc calul :

— Herr Neamț, strig eu, ieși afară de-mi adapă calul. Pregătește-mi apoi de mîncat și de băut. Sunt rupt de oboseală.

Neamțul mormăi în limba lui :

— Nicht für Militären.

Păgînii se uitau cu toții la mine ; unii rîdeau ; alții căutau urît ca la un mosafir nepoftit. Mă îndîrjii :

— Essen... fressen.. trincken... Pferd und ich, strigai eu apăsat ca omul ce se bizue să fie înțeles mai mult din ochi și din ton de cît din vorbă.

Neamțul :

— Nicht für Militären.

Atît mi-a trebuit, continuă el, lăsîndu-și palma grea pe umărul lui Andrei, ce privi speriat în jur. Atît mi-a trebuit, ca să-mi fiarbă sîngele în vine. Tăcut și solemn ca un burgrav, am intrat de-a călare în baraca Nemților. N'a crâcnit niciunul. Mi-am adăpat astfel calul în farfuria inginerului șef, ce nimerise sub masă.

Cobea tăcu, mîndru. Părea, în adevăr, și mai impunător cu trupul lui atletic pe picioare fragile, cu gestul neptunic de răsculător de valuri. La urmă, semănă cu un Mahomet intrînd călare în Sfînta Sofie. Strivit sub greutatea gestului, Andrei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ersitatea Bucureștiului 1901-1932

avù totuși viziunea rapidă a sultanului alb ce-și făcuse loc cu iataganul, lăsîndu-și urma mînii pe marmora zidului. Nu prinsese însă bine legătura dintre dînsul și istoria uriașului. Prin ce greșise față de neamul hrănit cu laptele lupoaicei?

Cùlea dăduse acum drumul lui Andrei. Revenit din indignarea lui de forță a naturii, își privià împăcat opera cuvîntului sonor; buza de jos, strînsă o clipă, se răsfrînse din nou în beatitudinea păcii. Atletul își culegeà astfel laurii energiei lui de odinioară.

In mijlocul tăcerii, se auzi deodată un glas supțire și feciorelnic:

— Ah, cneazule, unde-s vremurile de atunci!

Capetele ascultătorilor se întoarseră. Speriată de propriile ei cuvinte, Lulù își plecă ochii în jos. Un zîmbet ușor fluturà pe buzele tuturor.

Scăpat de sub ghioaga lui Hercul, Andrei respirà acum liniștit la o parte. Recăpătându-și libertatea, intrase în stăpânirea persoanei lui. Fiind un corp izolat în spațiu, își studià tocmai vecinii, cînd glasul lui Lulù îi atinse armonios urechea. Se întoarse spre Ciprian.

— Cine e doamna care regretă trecutul?

De i-ar fi plesnit un biciu pe la urechi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Ciprian n'ar fi părut mai uimit. Se răsuci brusc către Andrei, cu ochii lui scînteetori, sub luciul cheliei superbe, își încordă toți mușchii feții ca într'o sforțare supremă de a fixă un punct invizibil și rămase astfel suspendat, ca un cercetător al unui mister al naturi, — apoi dădu drumul mușchilor într'un rîs ce-i descărcă energiile comprimate ale sufletului :

— S'a găsit, în sfîrșit, un om, care să nu cunoască pe Lulù Calomfir !

Mirarea lui păreà atît de definitivă, în cît Andrei nu mai avù timpul să-i răspundă că erà abia de cîteva zile în acel orășel de vilegiatură. Enormitatea crimei îi îndoì grumazul fără replică. Se recunoscù vinovat ; ca gladiatorii antici, ar fi voit să ridice două degete pentru a'și implorà grația. Rămînînd însă fără milă, maestrul îl trase brusc sub lumina policandrului pentru a-i examinà mai bine diformitatea morală.

Abia scăpat de invectiva homerică a lui Còlea Malinof, Andrei se vedeà amenințat să devină ținta vervei lui Ciprian. Călcase greșit. Timiditatea lui firească se neliniștià în fața incursiunilor violente, ce-l smulgeau din discreția, în care ar fi voit să rămînă. Grupul din jurul lui Còlea se refăcù acum în jurul lui Ciprian. Sub lumina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/ro/ 1901-1932

policandrului, chelia Maestrului luase luciul prodigios al ivoriului vechiu: o nobilă chelie, tivită cu bucle cărunte. Din ochii sclipitori și din desenul mobil al gurii i se citiă limbuția spirituală. Maestrul aveà profil aristocratic și eleganță în atitudini. Un nimic îl destindeà în jocul slobod al unei inteligențe ce se satisfăceà pe sine. Prin naivitatea lui, Andrei îi dăduse acum o mișcare inițială. Luîndu-l de mîini, îl aduse deci ca pe o victimă votivă în fața altarului:

— Doamnă, rostì el înclinîndu-se curtenitor, îți prezint un Bucureștean ce n'are cinstea să te cunoască: domnul Andrei Lerian, întors de curînd dela Paris, și de puține zile în viligiatura orașului dumneavoastră.

Lulù îl privì cu seninătate, ridicîndu-și pleoapele cu gene mari de păpușe, deschizîndu-și apoi ochii albaștri, adînci și mirați, ca și cum atunci ar fi văzut pentru întîia oară un chip de bărbat. Schiță grațios o ușoară înclinare din cap. Maestrul reluă:

— Doamna? Nu ți-am prezintat-o... De ce să-ți mai spun cum o chiamă? Privește-o: e încântătoare. Numele îi stă scris pe colțul buzei umede, i se afundă în gropițele obrazului, i se urcă pe tîmpla

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr.1901.1932

pe un fir auriu, i se încolăcește în părul blond, i se scufundă apoi în unda senină a ochilor. Natura e un coroplast divin; dintr'un material atît de fragil a creat statuete de o grație nepieritoare. Iat-o: poate fi și o păpușe de Nürenberg, cu genele lungi și cu albăstrimea de cobalt a ochilor, cu gesturi pudice și mecanice; poate fi și Fecioara, prin ovalul pur al figurii, prin candoarea privirii — o fecioară în așteptarea Bunei-Vestiri; și pentru cine vede forma plină și ascunsă a sînului și linia șoldului poate fi și o Veneră, — voluptatea zeilor și a oamenilor.

Maestrul tăcu. Și cum i se păruse că făcuse efect cu mica lui cuvântare, se răsuci în loc, dispărînd...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II

Andrei și Lulù se găsiră astfel față în față, uimiți și stîngaci. Lumea se risipise ca prin farmec. In bufet răsună glasul eroic al lui Còlea, întretăiat de firul subțire și șuerător al vocei Maestrului. Lulù și Andrei erau singuri, în singurătatea totală a primilor oameni. Complicitatea forțelor ascunse ale naturii îi aruncase într'un pustiu. Andrei plecă ochii; adinioară, îl stînjinià mulțimea; acum, îl încurcà singurătatea. Lulù își revenì repede în fire, cu prezența de spirit a femeilor de lume ce găsesc lesne o ieșire din plasa împrejurărilor. In tonul potrivit al unei confuziuni firești, dar nu exagerate, zise :

— După descripția poetică a Maestrului nu m'ai recunoaște. Poeții înglobează eternul feminin în descripțiile lor. Cu bunăvoință ne-am regăsì fiecare în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

ele. E nevoe deci de mai multă preciziune. Nu sunt nici păpuşe, nici Fecioara, nici Venus : nu vin nici dela Nürenberg, nici dela Lourdes, nici dela Cythera... Sunt doamna Lulù Calomfir.

Andrei se înclină, înroşindu-se.

Ce muzică i se păruse că aude? Ceva subţire şi aproape ireal îi mîngîiase timpanul, cu sonorităţi suave. Un glas de femee sau de copil? Işi ridică ochii. Prin gracilitatea formelor, prin fluiditatea fiinţii ei mărunte, părea, în adevăr, o păpuşe; prin puritatea ovalului, prin candoarea privirii şi prin ignorarea totală a răului ce i se citiă pe faţă, părea Fecioara — Fecioara fără prunc la sîn, idealizată şi întinerită. In linia cărnoasă a gurii, umbrită de un fin puf blond, şi în mişcarea armonioasă a şoldurilor ce chiamă şi reţin, se puteă descifră voluptatea discretă dar tenace a formelor ce-şi fac un farmec şi o armă din nedesvoltarea lor. Fluturele îşi păstră încă forma crisalidei: doamna Lulù Calomfir avea douăzeci şi cinci de ani, deşi părea numai optsprezece. O ingenuitate firească, dibaciu întreţinută, stabilià o armonie desăvîrşită între aparenţa şi atitudine. Lulù înfrîngeà liniştit legile naturii. Işi înclină instinctiv capul pe umă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaginsvarmatoimun 1901 1932

rul stîng cu un gest, în care n'ai fi putut distinge alintul copilului de desmierdarea femeei.

Făcîndu-și o scurtă traectorie printre dînșii, Maestrul zări gestul etern și zise șuerător:

— Sireno!

Andrei și Lulù rămaseră iarăși în singurătatea primilor oameni biblici. Le lipsià arborele cunoștinții binelui și al răului pentru a repetà legenda povestirilor sacre răsfoite în cărțile ilustrate ale copilăriei. Conversația nu-și găsià un început. Lui Andrei îi vîjîiau urechile; surde voci interne i se ridicau în gîtlejul încleștat. Mai stăpînă pe sine și avînd glasul muzical, Lulù ar fi vorbit bucuros. Dintr'un instinct al armoniei, ea se adaptà însă celui cu care vorbià. Cu Ciprian Cornea găsià tonul vervei și al spiritului, dîndu-i replica potrivită; cu timizii aveà farmecul timidității și al rezervii. Misterul lucrurilor nespuse e încă o formă a poeziei și a elocinții. Cu Andrei, Lulù nimerì dintr'odată nota intimității simple. După cele dintîi tăceri, se stabilise deci între dînșii un fel de familiaritate. Andrei nu erà vorbăreț; mîndria sau discreția îl împedicau de a pomenì de sine. Confesiunea cereà opera tenace a timpului; nu țîșnià deo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dată. Prin simplicitate și tact, Lulù îl aduse totuși pe calea spovedaniei; întrebările și răspunsurile alternau armonios. Sinceritatea naivă a unora reclama sinceritatea celorlalte. Pe negîndite, lunecară astfel la intimitatea unei vechi prietenii. Obicinuit să-și reflecteze atitudinile, înfrînîndu-le în măsură, Andrei pornise totuși pe drumul amintirilor personale. Îi povestì deci ca pe lucrul cel mai firesc cum părăsise de copil orășelul pentru a se mută la București. De câteva luni își isprăvise studiile la Paris, și se simțise cuprins de nostalgia locurilor copilăriei. Nu putuse, de altfel, refuză invitația lui Iliuță Sterian, cel mai bun prieten al tatălui lui. Orașul îi plăceà. Erà fericit în mijlocul vieții patriarhale a provinciei moldovenești, dela care păstrase amintiri fragede. Erà și mai bucuros că venise la serata cazinoului.

Lulù îl ascultà cu o rară reculegere, ca și cum ar fi ascultat mărturisiri importante, încredințate seriozității ei. Își ridică pleoapele cu încîntări și mirări de copil. Îi sublinià vorbele prin gesturi de înțelegere expresivă și prin exclamări ce i se rostogoleau armonios în gușa de porumbiță. I se părea ciudat că-i plăceà viața de provincie — și, pe urmă, nu i se mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Cu sprijinul Fundației Culturale Române

părea de loc. Își legănă capul, când pe un umăr când pe celalt, fără cochetărie voită. Se alintă instinctiv, și deodată își lăsă pleoapele în jos cu vinovăție. Își aduceă aminte cu emoție de Paris, unde fusese în călătorie de nuntă. Andrei o privi mirat. Obrazul femeei se lumină de luciri fugitive. Îndrăzni s'o întrebe de fusese măritată — întrebare de prisos. Ea dădu din cap simplu, făcînd gestul ridicării rochiei pentru a trece o apă. Ajunsese, în adevăr, dincolo neatinsă. În mijlocul fin și în virginitatea întregei ei făpturi, n'ai fi bănuit opera fecundă a bărbatului; părea un aluat nefrămîntat.

Ajunseseră, pe nesimțite, în jurul unei măsuțe de lac; îi despărțiă numai o plantă tropicală. Andrei îi mîngîiă frunzele cărnoase. În jurul lor grupurile se făceau și se desfăceau după legea invizibilă ce prezidează și la armonia cerească; cu toții le respectau însă singurătatea... Andrei se credeă acum într'un pustiu; prezența plantei tropicale îi deschideă involuntar perspective îndepărtate. Întrebările familiare ale lui Lulù îl aduseră însă repede la realitate, trezindu-i amintirile copilăriei... Trăiă din emoțiile de odinioară și străbăteă de câteva zile popasurile educației lui sentimentale. Recunoșteă și acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/md 1901-1932

colțul de stradă în care avusese prima zguduire în fața frumuseții feminine, și geamurile memorabile dinaintea cărora tremurase o iarnă întreagă... Lulù părù mișcată; își deschise ochii lâncezi, rugîndu-l copilăros să-i povestească prima lui dragoste. Andrei nu se miră. Erau lucruri vechi, pe care nu le povestise nimănui; le crezuse uitate. Acum îi reveniau pe buze, nesilite, ca și cum și-ar fi așteptat de mult rîndul. Cădeau potolit și cu simplicitate în sala sgomotoasă a cazinoului. Larma nu-l tulburà; aveà încă impresia singurătății biblice.. Nu se auziau decît pe dînșii.

— Eram numai de 13 ani, începù el fără sfiiciune, cînd am simțit prima emoție în fața misterului feminin. Mi-a trezit o fată unui bancher evreu, care, deși erà de vîrsta mea, se bucurà totuși de superiorități indiscutabile. N'o cunoșteam. O vedeam însă zilnic la ceasuri hotărîte, primblîndu-se cu două surori mai mici în tovărășia guvernantei. Vorbiau englezește.... Ascultînd-o în treacăt, îmi păreà venită de departe. Solitară și străină de preocupările celorlalți, aveà aerul unei ființe dintr'o lume fabuloasă. Nu știu ce mă atrăsese mai mult în figura Emei; nu știu chiar de erà frumoasă. Tremuram

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anul-1901-1932

însă ca o frunză când o vedeam. Mă impresionă chipul ei serios până la severitate, ovalul brun încadrat de un păr luminos, ochii mari, negri și gravi; mă impresionă viața ei plină de prestigiul misterului. O iubiam, deși nu aveam țeluri precise, și nici nu le bănuiam, de altfel. Mă mulțumiam să-i trec pe sub ferestre; când o zăriam, eră o dată memorabilă în viața mea sentimentală... Dela o vreme, supunîndu-mă unui impuls misterios, m'am hotărît să-i scriu. Simțiam nevoia de a-mi exprimă iubirea în forma frustă a cuvintelor, deși nu le cunoșteam destinele. In rinduri naive, îi desveliam, probabil, amorul. După un răstimp mi s'a părut că limba noastră nu poate traduce mulțumitor natura sentimentelor mele sublime. Un prieten, fiul unui doctor evreu, știă englezește. M'am destăinuit lui și m'am bucurat, aflând că și dînsul iubiă pe Ema. Ne implicînd instinctul posesiunii, ne-am pus amorul în comun. Nu eram geloși unul de altul; necunoscînd finalitatea reală a sentimentelor noastre, ne exaltam reciproc: ne îmbărbătam și ne schimbam cu rîndul la geamurile Emei. Plecam deci la cucerirea femeei eterne cu arme egale și cu un sentiment cavaleresc. In clipa cea mare; Ema aveà să aleagă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

între noi. Învinsul trebuiă să dispară apoi fără urmă... Pînă atunci eu făuream scrisorile în romînește, în termeni aleși și poetici; Oswald le traduceă în englezește; printr'o sublimă solidaritate, în răspunderi și în recompensă, le iscăliam cu inițialele amîndorora... Ne pusesem deci dragostea în societate pe acțiuni. La sfîrșitul iernei, tovărășia noastră nu dădeă încă nici un dividend. Trimiteam scrisorile guvernantei ca să i le deă Emei; îi adăugam și ei scrisori suplimentare, căutând s'o înduioșăm asupra pasiunii noastre. Ascultând însă glasul datoriei, Miss Mary le dădù bancherului; la rîndul lui, acesta se plînse doctorului. Complicitatea noastră se descoperì repede. Doctorul venì să se plîngă tatălui meu că-i desfrînasem copilul. Sosise deci ziua judecății. Livid dar hotărît, mă prezentai în fața tribunalului suprem. Scrisul nu erà al meu; îmi recunoscui totuși inițiativa. Doctorul, un om mic, cu ovalul figurii încadrat cu o barbă mătăsoasă și abundentă, cu ochelari petrecuți pe după urechi, se plimbà nervos prin odae, minunîndu-se de precocitatea noastră. Mobilul adevărat al indignării lui erà însă cu totul altul. Trăgîndu-se de barba lui marină, mormăià desperat printre dinți:

— Auzi dumneata, niște *studenți* să se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

apuce de astfel de lucruri : să-mi strice clientela !

Titulatura de «student» mă umplù de un imens orgoliu: creșteam în importanță. Natura comică a doleanțelor lui făcîndu-mă însă să-mi uit calitatea de înțepicinat, izbucnii într'un rîs necugetat. Doctorul căță furios la mine, în timp ce autoritatea paternă mi se lăsă greu peste obraz. Mă prăbușii într'o clipă din înălțimea orgoliului meu. In zadar, îmi spuneam că suferisem pentru «dînsa» ultragiul suprem; în zadar îmi înobilam durerea... Umilința pedepsii mă aruncă în fundul unei genuni. Eram dezonorat pentru eternitate. Mă simțiam nevrednic de obiectul aspirațiilor mele... Mă condamnai singur cu lealitate. Nu mai puteam iubi pe Ema. Pentru nimic în lume nu i-aș mai fi înfruntat privirile. Cînd o zăriam, mă cuprindeà o adevărată panică. Primul meu roman de dragoste erà sfîrșit.

Andrei se oprì, ușor emoționat. Lulù îl ascultase, privindu-și unghiile lustruite și roze, sau alintîndu-și copilărește capul. La urmă zise :

— Și ce a devenit Ema ?

Andrei zîmbì :

— Am revăzut-o aici.

Lulù își încordă figura, ca și cum fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii-1901-1932

minitatea ei s'ar fi neliniștit. Andrei continuă :

— S'a măritat cu un bancher evreu. S'a îngrășat ; severitatea figurii i s'a accentuat până la asprime. Nu mai vorbește englezește și nici nu mai aduce cu o domniță îndepărtată. S'a scoborît pe pămînt ; în fiecare zi are partidă de cărți. Am revăzut-o adinioară la ruletă, roșie, cu ochii înflăcărați, aprigă la cîștig... Și pentru prima oară nu mi-a mai bătut inima în apropierea ei.

Lulù se însenină din nou.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

III

Maestrul apărù spintecînd aerul cu repezeciunea unei săgeți. Erà în atitudinea lui firească: cu degetul cel mare al mînii stîngi trecut prin deschizătura vestei, cu dreapta liberă pentru a-și sublinià prin gest vorba sprintenă, cu silueta lui bătăioasă și cu o tinerețe în mișcări ce contrastà cu buclele lui cărunte. Oprindu-se în dreptul lui Lulù, susură:

— Sireno!

Lulù cătă spre dînsul cu nevinovăție.

— Ai dat însă peste un Ulise nesimțitor la farmecele Sirenelor. Și-a ceruit urechile la Paris.

Ceilalți zimbiră cu înțeles afară de Alexis Diomò. Sub musteața lui neagră încă, i se zăriau dinții lungi și rari, pe care-i desvelià la supărare printr'o tremurare nervoasă a colțurilor gurii. Trecut de cincizeci de ani, smead, cu un profil

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

fin și uscățiv, Diomò privià întunecat. Urmaș al unuia dintre domnitorii ce s'au perindat pe tronul Moldovei, aveà încă ceva din linia rasei. Ros de patimi brutale, de aventuri și de jocul de cărți, își risipise averea părintească prin garnizoanele în care-l aruncase soarta. Orgiile «prințului» erau cunoscute. Scos din armată, ajunsese prin stăruințele familiei directorul prefecturii locale. Fusese frumos odinioară: brun și delicat ca un tînăr cocon fanariot din stampe, cu nasul arcuit, cu părul negru ca pana corbului și cu acea lene orientală în privire, pe care o străbăteau uneori uraganele repezi de vară...

Acum aveà brazde adînci pe obraz; părul adus în bucle îi cădeà peste o ureche tăiată într'un duel; în ochi îi fulgerà o privire pătimașe... Ruinat, păstrase încă formele vieții de luxură; decăderea nu-i slăbise mîndria moștenită.

Tatăl celui mai de seamă om politic din oraș fusese odinioară vechilul moșiei bătrînului Beizadeà Grigore. Bogat, deștept, lorgu Viezure își făcuse repede o carieră.

Beizadeà Grigore murise de mult; rămăseseră numai prințesa cu trei fete și cu Alexis, ultima speranță a familiei. Mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

șia lor Hasca erà ciuruită de datorii ; în fie care săptămînă prințesa își opriă. caleașca pe la bancherii orașului ca să acopere datoriile ofițerului, în timp ce ea și fetele trăiau la țară într'o sărăcie mîndră. Iorgu Viezure nu uitase însă pe domnița Elencu ; în amintirile copilăriei lui o vedeà și acum, trecînd pe alezanu-i negru prin parcul de la Hasca. Imagina ei îl însoțise pretutindeni în străinătate și-n anii de mai tîrziu. Bogat și puternic, se gîndià încă la dînsa cu sentimentul fanatic al copilului ce o admirase ca pe o făptură din basme. Il fascinase. Ii cerù deci mîna. Răspunsul lui Alexis fu scurt : «la Hasca locul de vechil al tatălui lui erà încă liber».

Diomò privise tot timpul spre măsuța de lac, în jurul căreia Andrei și Lulù își alternase armonios gîndurile. O tremurare nervoasă îi desvelise mereu dinții rari. Chemat de grija prietenească a Miei Sterian, care observase neliniștea lui Diomò, Andrei trecù în sala de cărți. Lulù oferì un scaun lui Ciprian. Maestrului nu-i plăceà însă să șadă. I-se oprì deci în față, cercetînd-o cu ochi ironici.

— Maestre.... zise ea cu glas înăbușit și alintat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Tăcù totuși.

Ciprian îi răspunse scurt :

— Te-am înțeles fără să vorbești

Ea plecă ochii în jos :

— Ce-ai înțeles ?

— Ții să afli dela mine istoria lui Ulise și a Sirenelor.

Lulù își strînse gura ca un copil ce dorește ceva.

— Nu vei spune că nu te cunosc, suspină Ciprian. Îți citesc și gîndurile.

Diomò, ce trecuse în sala de cărți, revenise acum în salon. Cătînd îndelung la grupul din jurul măsuței, se apropiè apoi hotărît. Mia Sterian venì și ea. Simțindu-se ascultat, Ciprian își îngroșă glasul :

— Voiam tocmai, începù el privind mulțumit, voiam tocmai să-i povestesc lui Lulù o istorioară de amor și să-i supun un caz sentimental. Prefer însă un auditor mai numeros : nu pun prea mult temei pe experiența sentimentală a lui Lulù.

Ironia prinse : un zîmbet înflorì pe toate buzele. Numai Diomò își desveli nervos dinții. Artemiza Vardali suspina, cătînd spre Cleo :

— Te ascultăm, Maestre.

— Vă voi povesti, începù Ciprian, întîmplarea unui prieten, care a stat mulți ani la Paris. Acolo a cunoscut o femeie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
existatons.kenic.ro/m.dm1901-1932

încîntătoare, ce se sbăteà într'o crizà dureroasă de iubire. Tînărul o scăpă de la moarte, o consolă și o făcù fericită un număr oarecare de ani. Prin una din acele întîmplări, pe care le numim fatale, fiind în ordinea lucrurilor, el descoperi însă că prietena lui, Mab, mai aveà un amant. Durere imensă, explicații, ceartă violentă. Amantul erà un camarad al ei de copilărie : un biet desperat al vieții, un inadaptabil, un candidat la sinucidere, căreia Mab îi cedase de mult dintr'un sentiment de milă și de protecție umană. In fața acestei situații echivoce, prietenul meu cerù o soluție definitivă și exclusivă. Mab șovăi, promise dar nu se ținù de cuvînt. El se revoltă și se întoarse în țară. Nebună de durere, ea plecă atunci în orășelul îndepărtat, în care celalalt amant își făceà stagiul militar. Acolo, află că omul, pentru care își sdrobise fericirea, erà încurcat de mult cu o femee, cu care aveà și un copil. Desperarea fusese numai o atitudine pentru a-i exploată naivitatea. O făcuse să-i se creadă indispensabilă vieții, dîndu-i un rol de binefăcătoare. Fusese victima unui furt sentimental. In fața îndoitului dezastru, nu-i mai rămase femeei decât soluția sinuciderii. Iată cazul. Faptele sunt exacte ; nu sufăr nici o contro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

versă. Numai interpretarea lor poate varià. Avem deci în discuție teoria amorului pornit dintr'un sentiment superior de umanitate și din iluzia unei binefaceri supreme. Acțiunile noastre bune ne leagă; devenim obligații celor pe cari îi obligăm. Suntem sclavii propriei noastre bunătăți. Mab a putut aveà iluzia că e necesară existenței unui nenorocit; i-a putut cedà din compasiune și din umanitate. Problema e însă alta. Pusă în dilema de a alege între propria ei fericire și fericirea altuia, căruia i s'a devotat, eră cu putința oare să se jertfească pe sine? Iată nodul. Acord deci oricui cuvîntul, fără să mi-l ceară.

Ciprian tăcù. Nimeni nu răspunse. Începură apoi să vorbească cu toții la olaltă. Nervos, Diomò își desvelì dinții rari, în semn de protestare. Cunoscînd legile iubirii, dintr'o oficiare îndelungă, Artemiza Vardali își exprimă cea dintîi părerea:

— Iubirea din milă? E încă una din minciunile comediei amorului. Iubirea e egoistă și nu merge decît spre scopul unic al realizării ei proprii. E o forță ce nu se abate din drum, pentru a ajutà. E crudă cu alții și indulgentă cu sine. Știe ce vrea și nu cedează pasul nimănui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/ro/1901-1932

Mia Sterian aveà altă părere. Trecută de patruzeci de ani, erà încă frumoasă. Renunțînd la strălucire și provocare, frumusețea ei se închisese în rezervă și demnitate. O buclă albă de păr îi da un cadru de nobilă vetustate ce contrastà cu frăgezimea liniilor și ochilor. Din vorbă i se desprindeà o mare blîndețe și indulgență. Trecînd dreaptă și nepătată prin viață, înțelegeà păcatul. Nu se indignà de nimic și iertà orice slăbiciune îndărătul căreia bănuià un sentiment real.

— Amorul, zise ea blînd, e un sentiment multiplu și nuanțat; ne poate rezervà și surpriza omeniei... Că o femee s'a putut jertfì unui bărbat, e un lucru ce intră nu numai în posibilități ci și în probabilități. Femeia e un rezervoriu imens de sacrificii; e născută soră de caritate. Înfruntînd de atîtea ori primejdia morții. din simplă umanitate, o cred capabilă și de sacrificiul suprem al iubirii simulate. Mulțumirea de a se crede indispensabil cuiva e imensă. Deprinsă de a trăì din viața și din protecția bărbatului, femeia e în stare de avînturi sublime cînd vede că poate fi și eà o creatoare de energie și de fericire... Adevărata problemă se reduce însă la raportul dintre fericirea de a da și de a primì: forțe reale ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

pot măsură într'un suflet bine echilibrat... Egoismul triumfă, desigur, mai des. Admit totuși că se poate găsi și un exemplar rar de feminitate care să prefere să dea, decît să primească. O excepție, nu însă o imposibilitate. O admir deci și mai mult.

Ciprian subliniè prin omagiul unui gest noblețea cuvintelor Miei. Lulù tăceà, absorbită... Ochii ei priveau departe, iscoditori, ca și cum ar căta pe cineva. Diomò o urmărià cu nervozitate. Apoi, pentru a-și alungà preocupările prin sgomot, se aruncă într'o ieșire violentă, cu o pasiune nestăpînită.

— Iubirea și mila? Noțiuni contradictorii și exclusive. Unde a intrat mila, nu mai poate intrà iubirea. Puse față 'n față sunt forțe inegale. Invinge totdeauna iubirea. Amorul nu e cariera unei surori de caritate. E un sentiment unic și violent. Nu durează mult, dar atît cît există mișcă munții din loc și incendiază universul... Este însă un sentiment rar. O pasiune mare este un lucru tot atît de singular și de grandios ca erupția unui vulcan.

Artemiza Vardali îl privì cu ochi lacomi, în care tremurà flacăra unei pasiuni nestinse. Aprobîndu-i fiecare cuvînt cu gesturi expresive, nu se putù oprì de a nu bate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon/1901-1932

ușor din palme. Diomò reluă însă cu aceiași vehemență:

— O astfel de iubire e absolută și nu admite nici un fel de transacție... Sunt însă și alte iubiri comode, mlădioase și transfusibile... Unele femei le practică deschis, fără groază impurității; cele mai multe le caută însă motive onorabile pentru conștiința lor sau a altora. Mila poate părea o scuză sufletelor caritabile și duioase. Să te apleci deasupra unei ființe nefericite, și să-i aduci balsamul amorului — ce faptă frumoasă! In realitate, e la mijloc numai un compromis. Compasiunea și iubirea nu și-au împrumutat decît numele și aparențele, pentru a legitimà interesul sau desfrîul.

Maestrul intervenì cu ton de arbitru:

— Nu trebue să uiți totuși că eroina a plătit cu viața o greșală poate,— o credință și un sentiment, desigur.

Diomò reflectă o clipă. Apoi:

— Sinuciderea nu legitimează nimic. Cînd i-a plecat amantul, nu s'a sinucis,— nu-l iubià deci în deajuns sau de loc. S'a dus la celalt. Aflîndu-i însă trădarea, a înțeles realitatea: în loc de doi amanți, nu rămăsese cu nici unul. Și-a rezolvat atunci încurcătura prin moarte. Își jucase comedia milei ca o rațiune a duplicității;—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

i se jucase însă o comedie mult mai dibace, pe care n'a putut-o suportà...

Mia îl întrerupse cu glasul ei blînd și împăciuitor :

— D-l Diomò generalizează prea mult ura ce ne poartă. Sunt femei și femei, după cum sunt bărbați și bărbați. Nu judecăm cazul în sine pentrucă nu-l cunoaștem; judecăm numai posibilitățile. Puteà să-i înșele pe amîndoi, cum se întîmplă atît de des. Admit totuși în principiu că puteà iubì numai pe unul, tolerînd pe celalt din umanitate sau din iluzia de a fi necesară unei vieți omenești...

Urmă o clipă de tăcere. Ciprian se întoarse curtenitor spre Lulù :

— Numai doamna gîndurilor noastre stă visătoare și nu-și dă părerea într'o chestiune atât de arzătoare totuși.

Lulù îi răspunse, zimbind:

— Fiecare își rezolvă problema fericirii pentru sine, fără să țină seamă de altul... Nu suntem îngeri ci oameni. Procedăm deci ca oamenii. Maestrului, de pildă, îi e mai prețios un fir de păr al lui decât întreaga chică de Samson a vecinului.

Toți zâmbiră, privind la nobila chelie a lui Ciprian, lucie sub lumina policandrului. Subțiindu-și buzele, el șuerà :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/rdr1901_1932

— Două lucruri sunt deopotrivă de netede: chelia mea și conștiința d-tale.

Apoi ca încheiere a întregei discuții, continuă în ton de arbitru:

— Deși suntem în fața unui tribunal atît de competent, n'am ajuns la nici o concluzie. E soarta tuturor discuțiilor omenești. Părerile n'au decît valoarea unor documente sufletești. Ne zugrăvim în vorbele noastre, și atît. Ne resemnăm deci de a nu ști nimic despre Mab: a fost o femee vinovată sau numai o simplă femee ca toate celelalte? Știm, în schimb, că Diomò iubește cu pasiune, nutrind totuși o ură înverșunată și neîndreptățită împotriva femeilor ușoare; mai știm că Lulù nu e înger ci om și începe caritatea cu sine, și mai știm că d-na Mia Sterian concepe noblețea unui amor dezinteresat și chiar primejdios fericirii proprii, cu toate că nu are în vedere decât posibilități principiale excluse de la realizare, în ceea ce o privește. Judecînd pe alții, ne judecăm deci pe noi, sincer și naiv. Marginile universului rămîn tot în marginile conștiinții noastre.

Discuția păreà închisă cu acest luminos rezumat al lui Ciprian, cînd Lulù întrebă de odată:

— Dar despre erou nu ne-ai spus nimic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaronsilvaniei.ro/index 1901 1932

Ciprian se întoarse:

— Care erou?

— Prietenul d-tale.

Diomò își muscă buza pînă la sînge; nervos, își desveli apoi dinții rari. Ciprian rostì totuși cu indulgență:

— Prietenul meu e un erou fără voe. N'a făcut nimic ca să și merite soarta... E printre noi și își poartă rana cu bărbăție. O rană de iubire nu poate fi însă închisă decît tot de mîna unei femei. Se cere deci un devotament.

Toți tăcură:

— O tăcere, reluă Ciprian, nevrednică de un oraș cu atîtea femei frumoase.

Bărbații zîmbiră; femeile își lăsară ochii în jos cu pudiciție. Arătîndu-și lecturile clasice, Maestrul încheie cu solemnitate:

— Se cere o jertfă umană. Corăbiile Grecilor ne putîndu-se urni din Aulis pentru expediția lor eroică, a trebuit sacrificiul Ifigeniei ca să deslege blestemul zeilor.

Și cum nici de data aceasta nu-i răspunse nimeni, exclamă, răsucindu-se pe tocuri:

— Imi vine să repet și eu vorba memorabilă a Cneazului: nu mai sunt femei! nu mai sunt femei!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

IV

Grupul se desfăcù din nou. Lulù căutà ceva din ochi. Negăsind, se îndreptă uşoară spre bufet. Diomò o ajunse din urmă. Privind-o întunecat, îi zise printre dinţi:

— Să-ţi văd ochii!

Fără să clipească, ea îi răspunse:

— Îi cunoşti...

— De-i cunosc! exclamă el pătimaş. De atâta timp nu cunosc decât ochii tăi, Lulù! Te-am ţinut în braţe cînd erai numai o fărâmă omenească şi te-am văzut apoi crescînd. Ţi-am cunoscut ochii, pe cînd nu ştiau nimic din viaţă şi îi urmăresc şi acum cînd ştiu atîtea. Nu m'ar puteà înşelà...

Pironindu-i apoi sub privirea lui violentă, continuă:

— Uite-i! Par senini şi nevinovaţi; citesc totuşi în ei păcatul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr 1901-1932

Lulù voì să plece. El îi răsucì brusc mîna:

— Iubești!

Iar ea, rîzînd:

— De unde știi?

— Din ochi. Citesc în ei călătoria pentru care te îmbarci. Nu plecà, Lulù! Nu te duce, Lulù!...

Ea voì să-l abată de la gîndul lui:

— Ai nimerit-o. De s'ar puteà citì gîndul omului, mi-ai vedeà în ochi o galeră fugînd. Mi-e dor să plec... Mi s'a urît cu locurile de pe aici.

— O dorință, pe care nu ți-o cunoșteam. Ți-a venit, stînd de vorbă în jurul unei măsuțe.

Luîndu-i apoi din nou mâna, i-o strînse cu putere:

— Il iubești?

Ea îl privì nedumerită.

— Spune-mi că nu!

— Nu, răspunse ea mecanic.

— Nu-i adevărat! replică el violent. Iar ea cu candoare:

— Atunci de ce mă 'nveți să mint?

Diomò rămase dezarmat:

— Lulù!

Ea făcù un pas; se întoarse apoi calm si-l întrebă cu nevinovăție:

— Nici nu mi-ai spus pe cine-liubeste?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1901-1932

Diomó se încruntă :

— Știi prea bine. Ați suspinat adinioară amîndoi în jurul măsuței.

Lulù deschise ochii mari, apoi izbucnì :

— Nu-l cunosc decît de cîte-va minute ! A, nu ! Nu sunt atît de grăbită. Iubindu-l pe Adam dintr'odată, Eva aveà scuza singurătății ; n'aveà greutatea alegerii. După atîtea mii de ani și în mijlocul unei omeniri atît de variate, îmi vei acordà ceva mai mult răgaz pentru a mă hotărî.

Diomò îi ținù însă piept :

— Ochii tăi nu mă înșeală, Lulù, cum vor să mă înșele cuvintele. Povestea lui Ciprian a venit la timp, pentru ca imaginația ta să lucreze în albastru.

Apoi cu un ton incisiv :

— Un erou pentru care femeile se sinucid !

— De cine vorbești ?

— De Lerian.

— De unde voiai să știu că romanul lui Ciprian privià pe d. Lerian ?

Diomò o fixă ironic :

— De aceia îl căutai din ochi pretutindeni !...

Lulù îl măsură compătimitor. Cu gestul invizibil de a-și ridicà rochia pentruuer trece o apă, păși apoi mai departe, p ă și neștiutoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mpr1901-1932

Ajungînd la ușa bufetului, îi tăiè drumul Puiu Cercel, copil precoce, desgheţat cu o lipsă de sfiiciune aproape anormală, cu o figură pală și perversă de om ce a gustat totul și nu mai pune nici un temei pe bucuriile existenței.

Infigîndu-și cercetător monoclul, se oprì drept în fața lui Lulù.

Cu un amestec de nepăsare supremă și de impertinență, îi zise apoi:

— Lulù, ai de gînd să mă înșeli!

Figura femeei se schimbă dintr'odată. Din senină și pură deveni veselă și provocatoare, cu o mică tremurare nervoasă a buzei de deasupra ce-i înfiorà puful blond, cu licăriri repezi în ochii ațâțători. Arătîndu-și dinții mici și ascuțiți, suspină:

— Și tu!

— Cum și eu! Ți-a mai spus-o cineva?

Puiu părù atins în demnitate. Lulù avù aerul obosit:

— De abia acum am scăpat de Maurul din Veneția.

— Ți-a spus că-l înșeli?

Lulù îl privì printre gene:

— N'are dreptul să fie înșelat.

Puiu isbucnì:

— Ești fermecătoare, Lulù! ai niște expresii! «N'are dreptul să fie înșelat».

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Un drept cu totul neprevăzut în marea carte a drepturiior omului...

Apoi, înclinîndu-se grațios :

— Îți mulțumesc că mi-ai dat dreptul de a fi înșelat.

Inclinîndu-se și ea, Lulù îi răspunse :

— Dreptul nu înseamnă însă și obligația. Pierzi numai atunci cînd nu știi să ții.

Iar Puiu glumeț :

— Cum să luptăm însă cu bărbații irezistibili, cu șampionii Parisului, cu oameni, pentru care femeile se sinucid ! Cum să luptăm în lipsa noastră de prestigiu de provinciali ce nu cunoaștem practica înaltă a amorului !...

Lulù își tremură nările, respirînd adînc. Un fior de plăcere îi trecù prin ființa pură. Se stăpînì totuși. Își plecă genele mătăsoase, luîndu-și aerul de Fecioară. Pași mai departe, nevinovată, ca și cum nu s'ar fi simțit deodată turburată.

Făcînd cîți-va pași, o oprì Artemiza Vardali :

— Să fie oare adevărat romanul, pe care ni l'a povestit adinioară Maestrul Ciprian ?

— Știu eu !

— E vorba, de sigur, de d. Andrei Lerian ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniara.ro/mdr1901-1932

Lulù părù mirată, ca și cum ar fi auzit întîiaș dată numele acesta ce-i vîjîià totuși în urechi.

— D. Andrei Lerian? Nu știam. Maestrul nu ne-a spus nimic precis de eroul lui.

Artèmiza își mușcă buzele. Citeà nesinceritatea în trăsăturile, de altfel, atît de pure ale lui Lulù. Ascuțindu-și buzele, zise apoi șuerător:

— Ai dreptate. Imi închipuisem totuși că la măsuța din salon, d. Lerian ți-a povestit singur romanul lui.

Lulù răspunse senin:

— D. Lerian mi-a povestit, în adevăr, un roman de amor; nu însă pe ăstu.

Apoi zîmbì:

— E un om plin de romane de amor. Trebue să ne înfrînăm imaginația.

Ironia prinse. Artemiza pălì. Fusese frumoasă în tinerețea ei, naltă, subțire, cu pielea fină și satinată. Acum, la 40 de ani, se ofilise. Părea o floare scuturată, ochii i se adîncise în orbite, pielea i se lipise pe os; devenise imaterială și străvezie. O suflare de femee, în care bătea totuși ritmul unei vieți puternice. pe care o bănuiai din patima privirii. Origina meridională îi adusese în vine un

Muzeul Digital al Romanului Românesc

sânge cald și-i dăduse o imaginație fierbinte. Nu vedeà lucrurile în proporția lor; le mărià trecîndu-le prin focarele imaginației. N'aveà simțul armoniei și al egalității; înălța sau scoborà, iubià sau urà. Era o pasiune în veșnică mișcare; un motor activ și huruitor ce o împingeà spre fapte sublime sau josnice. Complicà în totdeauna. Gesturile cele mai simple i se păreau adînci și încurcate. Le interpretà, deformîndu-le până la grandios sau la grotesc. Aveà resurse nesfârșite; în jurul unui nimic brodà un roman întreg. Erà stăpânită de geniul intrigii și și al complicației sentimentale. Cu însușiri creatoare atît de mari, își irosise totuși tinerețea prin garnizoanele de provincie, pe urma unui bărbat mohorît și pașnic. Își cheltuise imaginația în aventuri mărunte; nevoia unei iubiri poetice și pasionate cu scări de mătasă, cu primblări pe lac, cu epizoade dramatice și sensaționale, cu declamație și rapt i se limitase la scurte intrigi, cu posesiuni brutale prin odăile prozaice ale hotelurilor de provincie — fără poezie și fără dramă. Înțelegându-i firea din primii ani ai căsătoriei, Vardali își apărase liniștea printr'o ignorare principială. Erà o nesățioas

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaitransilvania.ro/mdrr 1907 - 1932

a amorului. Viața îi fusese totuși vitregă: nu-i aruncase decât fărâmituri. Își pusese însă speranța supremă în fata, pe care o adorà cu toată exagerația caracterului ei.

In Cleo se vedeà cu douăzeci de ani îndărăt; tînără, frumoasă, plină încă de iluzii. Nările subțiri îi fremetau pasionat la gîndul tinereții bogate in aspirații. Apropiindu-se de dînsa cu ochii visători și enigmatici, o întrebă:

— Ce zici de Lerian și de romanul lui de dragoste?

Cleo erà mult mai potolită. In vinele ei se amestecase și sîngele liniștit, de bărbat filozof și înșelat al lui Vardali. Imaginația ei nu lucrà decît sub biciul de foc al Artemizei. Se scutură deci ca dintr'o lîncezeală:

— Tocmai eram să te întreb și eu pe tine, maman!

Artemiza o privì pătimașă. Nu-i răspunse nimic.

Prin gînd îi trecù însă vorba Cneazului: «nu mai sunt tineri!» De ar fi avut ea douăzeci de ani! Ar fi voit să-i treacă lui Cleo, ceva din flacăra ce o consumà... Cleo părea rece și nepăsătoare... Nu mai sunt fete!... Artemiza se înșelà totuși. Imaginația fetei nu erà amorțită... Printre gene i se părea că zărește

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/muzeu/1901-1932

În perspectiva depărtării un tînăr ce seamănă cu Andrei, căruia își simțiă nevoia imperioasă de a-i sacrifică viața... Picătura de sînge a Artemizei îi ardeà prin vine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr 1901 1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

V

Lulù întîlnì, în sfîrşit, pe Ciprian.

— Maestre, ştii că povestea prietenului d-tale m'a mişcat?

Ciprian o privì ironic:

— Ştiu, negreşit. De aceia ţi-am şi povestit-o.

O clipă de tăcere. Lulù nu-şi găsià cuvintele.

— Cred că eroul ei e d-l Andrei Lerian?

Ciprian întărì:

— Negreşit.

Lulù erà încurcată de scurtimea răspunsurilor lui Ciprian.

— Şi i s'a întîmplat întocmai aşa?

Ciprian zîmbì:

— Am fantezie: e un dar al zeilor. Din romanul lui Andrei am preferat însă să suprim. Am rămas mai pe jos de natură. N'am voit să maculez conştiinţa nevino-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/ndr/1901-1932

vată a copilului, să tulbur visarea albastră a Fecioarei, nici să trezesc lascivitatea amoroasă a Venerei,— binefacerea oamenilor și a zeilor.

Lulù îl provocă:

— Cu ce anume?

Ciprian se închise în tăcere:

— E o taină...

— Nu te prind tainele.

— Sunt prin definiție indiscret, răspunse Ciprian. Știu. E una din gloriile mele. Prin glasul meu micile gesturi omenești iau importanța sonoră a lucrurilor memorabile ce vor înfrunță timpul. E dreptul artei de a exprimă, înfrumusețînd și proclamînd miracolele vieții. Știu totuși să și tac.

Lulù bătù cu tocul în parchet.

— Nu văd logica.

— O văd însă eu. Discreția poate fi uneori mai fecundă decât indiscreția și tăcerea mai creatoare decît vorba înaripată.

— Nu te înțeleg.

— Tăcînd, îți las posibilitățile imense ale imaginației. Nu ți-am dat decît elementele indispensabile, pe care imaginația le va fecundă în proporții uriașe.

Și privind-o apoi cercetător:

— Lulù, iată doi ochi ce nu se vor în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

chide la noapte. Și nu se vor închide,— nu din cauza urei, a geloziei, a neliniștii, nici chiar din cauza voluptății înșelătoare, ci din cauza visării albastre. .i fericesc. Înaintea lor vor zări chipul unui tînăr, al unui necunoscut aproape,—de care se leagă o iluzie: — suprema iluzie! Liniștește-te, Lulù : lasă-ți căpșorul pe perine, lasă-l să viseze și să culeagă din visare rodul savuros al iubirii ce se apropie... Nu-mi cere să vorbesc. Realitatea, transfigurată chiar de arta mea, e mai pe jos de imaginația copilei, cu ochii albaștri, ce-și scufundă capul în puful perinelor... Visează, Lulù, în pace... Din gîndurile tale frivole vei reconstitui drama, în care s'a prăbușit o femee, mai bine decît a-și povesti-o eu... Idealizează-ți eroul: e opera fecundă a naturii. Se apropie iubirea, Lulù: clipa cea mare, apoteoza în care lumea întreagă dispare pentru a lăsă pe pămînt numai două ființe.

Lulù îl privì cu emoțiune. Ii atinse apoi ușor mâna, rostind cu glas tremurat :

— Iartă-mă de tot răul ce ți-am făcut.

Senin și măreț, Maestrul îi răspunse:

— Te am iertat de mult, Lulù, după cum am iertat pe toate femeile ce m'au înșelat sau mă vor înșelă. E soarta noastră. In fața feminității fluide și multiple, for-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ind-1901-1932

mele noastre sunt reduse. N'o putem deci satisface. Ne lunecă pe dinainte: rîu grațios în care ne oglindim ochii fericirii o clipă. Te-am adorat, Lulù, și te-am iertat de tot răul ce mi-ai făcut. Suspinul mi s'a prefăcut în romanțe; durerea în cântece. Le am fixat în formele artei. Mi-ai sporit puterile sufletului, îndreptîndu-le spre țelul pentru care m-am născut.

Mi-am îndeplinit deci menirea după cum tu ți-ai îndeplinit-o pe a ta: o! voluptate a zeilor și a oamenilor, copilă, Fecioară, și Veneră, satisfăcînd toate tipurile femeiei, pe care le-a plăsmuit idealismul sau sensualitatea bărbatului. Nu te iert numai: te binecuvintez chiar pentru iluziile și amărăciunile, pe care le-ai semănat în mine, spre a rodi sub forma artei.

Devenind liric, maestrul făceà gesturi largi de binecuvîntare. Sub puterea unei emoții violente, Lulù își puse mâna în mâna lui aristocratică.

— Atunci am făcut pace?

— Am făcut-o din clipa în care ți-am înțeles menirea sublimă. M'am închinat în fața ei ca dinaintea unui oficiu divin de a aduce zîmbetul zeilor pe pământ și de a scoborî cerul în sufletele muritorilor. Comoara neprețuită a ființii tale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransmana.ro/index1901-1932

nu trebue păzită în taina avarului; se cuvine să-şi salte aurul sub ochii înfometaţilor fericirii supreme a amorului. Te am iertat şi te-am binecuvîntat, salutînd în tine azima şi vinul liberator din proza vieţii, poezia misterului feminin ce ne atrage şi ne sporeşte puterile, poarta deschisă spre ideal, spre uitare de sine. Am înţeles că trebue să-ţi împlineşti menirea aiurea, lărgind graniţele fericirii omeneşti, — O! Afrodită Polyandră.

Retrăgându-mă în mine, mi-am clădit apoi un templu, în altarul căreia se înalţă idolul tău chryselefantin...

Zorită de aceeaş nelinişte, Lulù ajunse, în sfîrşit, în bufet, în care, singur şi măreţ, Còlea înfulică la o masă cu gesturi de erou homeric. Ea voi să se întoarcă. Còlea îi prinse mînuţa în mîna lui roşie şi mare, cu vine noduroase:

— Stăi, fetico!

Lulù se sbătù o clipă. Deşi captivă, căţă cu privirea departe. Tremurîndu-şi bărbia răsfrîntă, Còlea zîmbì:

— Il cauţi!...

— Nu caut pe nimeni.

Mlădiindu-şi glasul, uriaşul stăruì;

— Eu îţi spun că-l cauţi.

— Pe cine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Pe dînsul.

— Care dînsul? întrebă Lulù.

Colea isbucnì:

— De unde să știu eu cum îl cheamă? E el însă — eternul *el*, după care îți lunecă ochii lîncezi.

Lulù dădù din umeri, tăgăduind. El suspină:

— De ce n'am cincizeci de ani mai puțin!

In glasul lui vibrà ecoul imensului regret de a fi renunțat la cea mai mare bucurie a vieții. Apoi cu blîndețe și înduioșare îi dădù drumul:

— Ești liberă, fetico. Du-te iute după dînsul. Caută-l; iubește-l. Iubește, fetico, Ascultă-mă pe mine: atît e bun și dulce pe lume. Iubește cît ține tinerețea; cînd vei ajunge ca schija asta a mea va fi prea tîrziu: iubirea nu se mai întoarce.

Și cu gingășie, uriașul se inclinà ca un Vulcan deasupra unui fragil juvaer, sărutîndu-i podul palmei, în cari căzù o lacrimă caldă. Își șterse apoi ochii, zîmbind:

— Acum du-te, fetico. Nu mai sta. Toate momentele petrecute cu mine sunt pierdute pentru tine.

Mișcată, femeia îi zîmbi. Plecă apoi, sprintenă, în căutarea destinului. Intr'o sală de alături, zări, în sfîrșit, pe Andrei, stînd de vorbă cu Iliuță Sterian.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/1901-1932

Fără nici un gînd hotărît, ca dintr'o chemare poruncitoare, ea păși spre dînsul. In salon, muzica începuse tocmai un vals. Perechile se învîrteau.

— Domnule Lerian, îi zise cu simplicitate, aș voi să-mi faci plăcerea unui vals.

Dorința îi venise fără să se fi gîndit mai dinainte. Voia să-l aibă aproape. Andrei se împurpură de plăcere ; un val îi înfioră obrazul ; abia putu îngînă :

— Închipuește-ți că nu știu dansă. E prima dată cînd o regret.

Rămaseră amîndoi, tăcuți, privindu-se ochi în ochi. Voind să-și spună ceva, nu găsiră nimic. Clipele de tăcere li se păreau veacuri. Se credeau pierduți. Dinspre salon se apropiè la timp Puiu Cercel, cu gesturi de elegantă nepăsare. Pironindu-și monoclul în ochiu, oferì brațul lui Lulù :

— Un tour de valse ?

Candidă și sinceră, ca și cum ar fi rostit un adevăr fundamental, Lulù îi răspunse :

— Iartă-mă, te rog. Mă doare puțin capul și nu mai dansez astă seară.

Intorcîndu-se spre Andrei, păreà însă a-i zice cu expresia întregei ei ființe încordate : nu voi mai dansà niciodată !

In renunțarea ei, erà totuși bucuria imensă a unei jertfe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/romanul-1937

VI

— «Iartă-mă, te rog. Mă doare puțin capul și nu mai dansez astă-seară».

Rostite atît de simplu și spontan, cuvintele îi răsunau în urechi ca o muzică suavă. Andrei visă acum în pat cu ochii deschiși și imobili. Erà în apropierea dimineții ; viața scăzuse cu totul ; liniștea stăpînià, funebră, înainte de revărsatul zorilor. Pe uliță nu se auzià nici un pas ; noaptea părea înlemnită pentru veșnicie. Deși murise afară, în vinele lui Andrei viața bătea totuși într'un ritm tumultuos.

— «Iartă-mă, te rog. Mă doare puțin capul și nu mai dansez astă-seară».

Cuvintele îi picurau în urechi în armonii felurite, cînd blînde și șoptite, cînd impetuoase. Le desfăceà în silabe, îmbătîndu-se de sonoritatea lor ; le unià apoi în împerecheri lungi și șerpuitoare. Nu le auzià numai ci le și vedeà ; în întu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

nericul odăei i se păreau uneori un șir de puncte luminoase, de liniuțe mișcătoare, de virgule de foc trase de un deget invizibil.

— Ce voise să spună și prin atitudine și prin vorbă? De ce refuzase să danseze cu Puiu, cînd cu un minut înainte îl invitase pe dînsul?

Întrebări simple și naive cu răspunsuri evidente.

Lui Andrei i se păreau însă profunde și insolubile... Din temperament și din nevoia complicației, nu vedeă limpede. Nu cunoșteă linia dreaptă; își creă singur obstacole, nu din dorința eroică de a le învinge ci din teama de a nu se fi înșelat.

Sub puterea sentimentului instrumentul rațiunii se falsifică; din experiență și, mai ales, din fire, Andrei erà prevăzător pînă la exces; căutà explicații ascunse lucrurilor elementare; își căutà, de fapt, o amînare a acțiunii.

De ce-l refuzase pe Puiu, și-l preferase pe dînsul? Întrebare de prisos. Ca și vîntul, amorul bate în toate direcțiile. Deși n'aveà orgoliul ființii lui fizice, Andrei nu erà lipsit de egoismul vieții; și-l refugiase însă în suflet.

In amănunt, nu se credeà superior ce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

lorlalți; în totalitate, se închipuiă purtătorul unei flacăre divine: egoism necesar. Căci, de ne-am resemnà la ideia că suntem una din nenumăratele forme banale ale vieții, am resimți și mai tragic sentimentul inutilității. Dîndu-și seama de naivitatea prezumției, se lăsà totuși dominat de instinctele fundamentale ale omului. Superioritatea lui morală erà unul din postulatele existenței; necercetînd-o, o acceptà ca pe un principiu indiscutabil...

Omul fizic nu-l interesà, nici nu'și închipuiă că ar puteà interesà pe cineva. Impins de curiozitate, se scula totuși din pat și se duse la oglindă. Aprinse o lumînare. Sbătîndu-se, limba flăcării îi deformà figura. Nu erà frumos. Mic, plăpînd, puțin cam îmbătrînit pentru cei treizeci de ani ai lui, spînatic, cu puful unei mustăți blonde deasupra buzei cărnoase, cu bărbia proeminentă, rotundă, accentuînd un fel de vulgaritate ce contrastà cu puritatea ideală a ochilor. Àveà, în adevăr, ochii mari, melancolici, sub pleoape adormite, cu o privire visătoare, dînd un caracter figurii lui, de altfel, inexpresive.. Nu erà un om de voință și de energie; peste chipul lui palid și puțin cam lungueț îi plutià însă un aer de blîndețe ce o înnobilà. Andrei se con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom/1901-1932

templă lung în tremurarea flăcării. Era nedormit și tras la față; privirea îi strălucia mai mult ca de obicei; în locul lîncezelii flutură parcă o luminiță voluntară și cuceritoare. Își zîmbi binevoitor.

Nu-și puteă totuși închipuì că trupul lui strivit de o greutate ce-i atîrnà pe umerii aduși, că fața lui palidă puteau plăceà dintr'odată, printr'o chemare poruncitoare. Increderea în sine e fațeta morală a factorului fizic. Conștiința frumuseții trezește în suflet energia necesară pentru a plăceà și domină. Se îndoise totuși cîndva. Intr'o seară, văzuse un bărbat cărunt, cu mîneca văduvă de braț, făcînd gesturile întrepride ale amorului în urma unei fete frumoase. Infirmitatea nu-i stânjenià încrederea și afirmația voinței lui amoroase. O ignorà total: după picioruşele ce se deschideau repede și mărunt, el păşià îndesat cu încordarea unui țel precis. Părea un vînător ce'și întinde lațul, sigur că vînatul abià va svîcnì puțin înainte de a se lăsà în voia unicului braț ce-l va încolăcì, voluntar și dominator.

In insomnia lui, amintirea i se încălzì. Cazurile de teratologie amoroasă i se înmulțiră. Din trecutul îndepărtat i se deșteptă deodată în minte icoana unui pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
existatea Kenia. c/n din 1901-1932

eten de copilărie. Isteț, sprinten și ușuratec, Biță își făcuse din femeie unicul scop al vieții. Îl răsplătise însă rău. Excesul de succese îl silise la o tragică necesitate. Amputarea unui picior îi dădu repede o altă înfățișare: un trup masiv și cărnos de sedentar, o față bolnavă spuzită de flora unui sânge vițiat, peste care se prelingeà pudra deasă, un abundent păr negru și creț lăsat pe o frunte romană. Veselia nu-i dispăruse totuși odată cu piciorul. Erà tot alegrul Biță, organizatorul petrecerilor, confidentul sentimental al femeilor, marele maistru de ceremonii. Nu mai dansà, firește; ochiul lui urmărià însă cu voluptate evoluția picioarelor fine... Infirmitatea nu-i ridicase nimic din optimismul înăscut; îi dăduse, dimpotrivă, posibilitatea unor glume neprevăzute. Trăià în preajma femeei ca și înainte, din obiceiul de a-i respirà parfumul. Așa își închipuià, cel puțin, Andrei.

Din roiul lumei bucureștene ce venise în orășelul de munte, Andrei distinsese silueta Adinei. Îi plăceà prin forma statuarică, prin bogăția bustului îngustat de un mijloc subțire, prin rotunzimea șolduriloor armonioase. O forță stăpînită în grație și măsură; un monument solid, îndulcit totuși de gracilitatea mijlocului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/?id=1901-1932

și modelajul fin al picioarelor. Inspirà siguranța fără să excludă ideia slăbiciunii, expresia supremă a feminității. N'aveà un oval pur; ochii de migdală îi îndulceau totuși asprimea.

Lui Andrei îi plăceà să se strecoare în brazda ei armonioasă., urmărindu-i mersul sigur, grația șoldurilor rotunde, promisiunea sânului, jocul elastic al muschilor. O cunoșteà, cum se cunoaște toată lumea în vilegiatură; nu știà totuși nimic de dînsa. Dintr'o nevoe sufletească primară, o idealizà ca pe toate celelalte: fără a cercetà, o credeà decì cinstită. În rîsul șensual și în gura ei de rodie, citise triumful materiei nu și degradarea ei. Ochiul o desvelià poate; mîna n'ar fi îndrăznit însă gestul suprem. Aveà pentru nudul femeei, timiditatea cuvenită unui obiect de cult. Adina îi zîmbise cu o vagă ademenire, pe care el n'o înțelesese însă. Nu știà încă interpretà gestul frivol al femeei. Pe muchià ascuțită a vorbelor și a zîmbetelor, nu știà să-și ia o atitudine fermă. Se temeà să nu fie răsturnat. Ne fiind om de realități, înfrîngerea l'ar fi zguduit mai mult de cît succesul. Viața lui se îndrumà spre o analiză inutilă. Ceia ce pentru altul ar fi fost un imbold de luptă, pentru dînsul ar fi devenit o cata-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

strofă morală. Nu-i descifrase decî zîmbetul. O urmărià numai din ochi, cum domină gloata oamenilor, prin statura-i de Cybelă, făcîndu-şi loc prin flexibilitatea muşchilor ei de tînără felină.

Intr'o seară opacă, zări o siluetă ieşind grăbit pe portiţa de dindos a grădinei lui Biţă. Andrei zîmbì: «sunt femei cari vin la Biţă!» Indesă pasul. Se oprì însă brusc: în linia plină a trupului, în mişcare, în mlădierea lui graţioasă recunoscuse pe Adina. Scrutînd ulița, pe subvoaleta deasă, ea dispărù în noapte.

Andrei îşi simţì respirarea curmată. N'o iubià, desigur. Ii plăcuse totuşi şi imaginaţia lui o situase deseori în poziţiuni voluptoase dar armonioase, ce-i satisfăceau simţul estetic. Suferià acum tocmai în estetică. Nu puteà suportà viziunea acestei perechi disproporţionate. Grupul grotesc se descompuneà pe retina lui indocilă. Nu-şi puteà închipuì pe Adina în braţele lincezi ale lui Biţă. Nu înţelegea nici impuritatea femeei, nici lipsa de poezie a amorului invalid. De cîte ori se încercà să-i evoace la prima lor întîlnire, auzià huruitul mecanic al piciorului de cauciuc, o deşurubare şi apoi o bufnitură a maşinii ce cădeà, lăsînd în vînt un mont inform. Un fior îl cutremură. Amorul să-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaliteratura.ro/mdrr1901-1932

nătos și estetic, în esența lui, devenià monstruos, iar femeia devenià un animal impur ce nu cunoaște limită în degradare.

După atîția ani își amintise de dînșii în această noapte de insomnie. Biță murise de mult. Se însurase, de altfel, de două ori: două fecioare intraseră în patul nupțial în huruitul piciorului mecanic...

Întîmplarea îi deschisese odinioară perspective noi asupra amorului și a femeei, fără să-l prefacă totuși: își purtà mai departe fatalitățile; își ducea în spinare crucea timidității și nevoia absolută a idealizării.

Ațipise aproape. Prin minte îi treceau încă în crîmpee vorbele lui Lulù.

— «Iartă-mă, te rog, mă doare puțin capul și nu mai dansez astă-seară».

Le silabisì nedumerit, întonîndu-le tărăgănat, legănîndu-se în muzica lor suavă și misterioasă, pînă ce adormì, cu prima rază a dimineții.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

VII

Lulù nu aveà obiceiul reflecției întristătoare. Nu cunoșteà sterilitatea analizei. În trupul ei armonios adăpostià un suflet candid chiar în mijlocul tuturor turburărilor sentimentale. Un mic animal indolent cu mișcări grațioase, conduse de instinct. Se întindeà, trăgeà la sine, strîngeà: acte reflexe executate cu precizîune, fără complicația gîndirii, și uneori fără amestecul inimii. Se limità la funcțiile vitale; nu'și intelectualizà atitudinile. În oglinda sufletului ei lucrurile aruncau o imagine fără dimensiunea adâncimii. Se perindau, nelăsînd vreo urmă. Oglinda rămîneà, imobilă și nepătată, cuprinzînd în ovalul ei mobilitatea evenimentelor.

La trecerea lui Andrei, oglinda îi reținù imaginea fără să i-o deformeze, idealizînd-o în proporții mari. Sufletul ei nu fremetà de poezia necunoscutului; măr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ginit în contururi precise, cereà imperios realizarea. Lulù nu erà din rassa femeilor, în care ţîşneşte dintr'odată incendiul amorului; pasta ei moale şi delicată trebuià mlădiată în lungi frămîntări pentru a-şi trezì virtualităţile.

Cu o elegantă nepăsare, Ciprian aruncase în circulaţie legenda amorului tragic al lui Andrei. Ceeace n'ar fi făcut o stăruinţă răbdătoare, realizase dintr'odată o istorioară romantică. Nici Ciprian nu ştià mai mult decît spusese. Prin intuiţia forţelor ce lucrează asupra sufletului feminin, povestesc esenţialul, învăluindu-l totuşi în mister. Ţinuse voluntar rolul destinului: printr'un gest indiscret deşi enigmatic tăiase calea devenirilor prietenului lui. Aruncase cuvîntul ce aveà să-şi desăvîrşească opera obscură şi îndărătnică. Lovise imaginaţia şi acum lucrà în domeniul presupunerilor.

Imaginaţia lui Lulù nu se aprindeà totuşi lesne. Trăgîndu-şi substanţa din realitate, se ţineà strîns de ea fără elanuri dezordonate. Lulù aţipì deci liniştită, cu zîmbetul pe buze, şi cu imagini nelămurite şi graţioase. Nu'şi mai reamintià nici chipul lui Andrei. Nu bănuià că în jurul patului destinul îşi împletià totuşi pînza lui invizibă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mm1901-1932

Se văzuse de mai multe ori de atunci... La ora ceaiului, ședeau acum cu toți de vorbă într'un mic salonaș: un colț intim înconjurat din trei părți cu divanuri joase în jurul mesuțelor turcești, lucrate în fine sculpturi și cu incrustații de ivoriu. In mijlocul salonașului, pe o coloană sveltă, se înalță simbolic Venera Mediceică. Lulù se legănà în fotoiiu; ceilalți luau ceaiul pe mesuțe. Numai Ciprian se primblà, încordat ca întotdeauna. Pe divanul scund, rezemat între două mari perine, Andrei privià cu încîntare colțul armonic ce încadrà atît de bine pe Lulù. Ochii îi lunecau de alungul policioarei de palisandru ce trăgeà un chenar în jurul odăei, cu volumașe legate în alb; de asupra, mici panouri cu acuarele alternau cu arcuri de lemn capitonate cu atlaz roz. Priu ușa din fund se zărià camera de culcare; pe o estradă înaltă patul păreà leagănul fecioarei adormite.

Andrei își simțià ochii noi și sufletul capabil de impresii nelimitate și de bucurii naive. Amintirile literare îl duceau spre camera Margaretei; în ureche îi răsunà cu încăpățînare aria lui Gounod. Își dădeà seama de primejdia comparației; privind spre ființă pură și vaporoasă a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/mdrr 1901-1932

lui Lulù, i se păreà totuși îndreptățită. Sufletul i se înălță într'un sbor lin.

Stînd în atmosfera călduță și parfumată, senină, zîmbià și tăceà. Erà fericit.

Discutau, firește, despre femei și despre amor, cu vervă și uneori cu înversunare. El plutià însă ușurel, legănat în muzica interioară ce-i înăbușià cuvintele.

Se opriseră asupra gelozîei. O priviau ca pe o manifestare a iubirii ; unii ca pe o deviație excesivă și bolnavă, alții, ca pe o formă firească și ca pe o dovadă supremă. Fiecare aduceà un exemplu. Ciprian luă cuvîntul, în felul lui vioi :

— Gelozia e, în adevăr, una din formele dragostei contrariate sau care se nutrește din trebuința unei contrarieri iluzorii. Nu totdeauna însă. Uneori este numai manifestarea perversității de o torturà. Ne avînd nici o legătură cu dragostea, este expresia unei tiranii fără resort afectiv. Nu pleacă din iubire ci din instinctul de dominație. Nu e o suferință proprie ci nevoia de a produce suferința.

Ciprian tăcù. In frumoșii lui ochi mobili trecură umbrele unor lucruri vechi. Fusese însurat de mult ; nefericirea lui intrase, de altfel, în domeniul public. Il chinuià acum o amintire. Și cum nu și-o puteà rumegà începù din nevoia ușurării :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaroseta.com/1901-1932

— Despre Alina pot să vorbesc ca de ceva foarte îndepărtat ; nu mai pun nici o pasiune. In fața unor lucruri sunt însă și acum nedumerit. Sufletul femeei e insondabil. Avînd ochii verzi, declarase războiu versurilor ce cîntau ochii albaștri. Refăcîndu-mi poeziile, a trebuit să scot tot albastrul. Erà o luptă aprigă, o luptă zilnică, fără repaos. Din această epocă neagră, a căreia amintire mă doare încă, vă voi istorisì totuși povestea unei chei ; deși nu e o chee termecată din basme, este totuși simbolică : deschide poarta absurdului feminin spre perspective imense.

Maestrul se opri din nou, căutîndu-și cuvintele :

— In tristele efemeride ale căsniciei mele mi-aduc aminte de o zi frumoasă de primăvară și de liniște, — zi rară pe care o gustam cu rezervele de bucurie ale unei lungi așteptări. Alina își arătase sufletul de copil bun, așa cum îl cunoșteam la început. Ne întorceam acum pe la miezul nopții, la braț, ușori și fericiți. Plutiam, și cu puterea iluziei tenace brodam trandafiriu pe pînza viitorului. Mă înșelasem poate asupra Alinei; gelozie puteà fi mărturia inoportună a unei mari iubiri ; mă torturà ; se torturà însă-și ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901_1932

Erà un fel ciudat de a-mi dovedi că mă iubește. Mă înduioșeasem. Ajunserăm acasă, strînși unul de altul. La ușă, scoțînd cheia să deschid, văzui că erà alta. Vrui s'o pun în buzunar ; o mînă mă prinse violent de braț :

— Dă-o încoace !

Căutai spre Alina : se îmbujorase ; în ochii se aprinse luminița rea, pe care i-o cunoșteam de mult. Smulgîndu-mi cheia, îmi zise cu glas ascuțit :

— De unde-i ?

Privind-o nedumerit, îi răspunsei cu simplicitate :

— Nu știu.

Își mușcă buza de jos :

— A, nu știi !

Eu o priveam mereu, aiurit : o cheie cu un număr atîrnat pe o plăcă de metal. N'o mai văzusem niciodată și nu pricepeam cum îmi ajunsese în buzunar. Alina mă țineà însă în cleștele ochilor ei iscoditori :

— De unde o ai?

— Nu știu.

Eram sincer. Nu-mi aduceam aminte. O pînză mi se lăsase peste ochi. Nu găsiam în mine nici puterea de a-mi blestemà destinul ce mi-o scosese dinainte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaflacara.ro/mdrr1901-1937

într'o zi atît de fericită. Alina îmi răspunse amar :

— Nu știi ? Știu însă eu ! Deschide...

Intrai în dormitor. Aprinsei lumina, liniștit ; mă simțeam nevinovat. Alina continuă însă :

— Privește-o mai bine.

O privii cu aceeași nedumerire. Alina isbucni :

— N'ai să mai poți deacum tăgăduì !

Căutam spre chee cu ochi imenși și aiuriți : luase proporții. Nu erà o chee oare care, ci o chee apocaliptică, de care atîrnà un număr uriaș. De unde îmi venise în buzunar ? De unde ? Mă gîndeam, mă frămîntam... Nu-mi aminteam totuși.

— Nu te preface că n'o cunoști. E cheia ochilor albaștri, pe care i-ai cîntat atît...

Nu înțelegeam încă. Alina stăruì :

— E cheia odăei de la hotel.

Mă năruiam din nouri :

— Ce odae de hotel ?

— Odaea «doamnei visurilor tale». cu ochi albaștri și cu părul auriu, pe care l'ai împletit în toate versurile.

Nu răspunsei nimic. Absurdul e o forță invincibilă ; nu-i puteam opune de cît o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.bibliotecadigitala.ro/index1901-1932

resemnare absolută. Fiind de prisos să lupt, înclinai capul. Alina scrîșnì :

— Taci ? Nu mai spui, însfîrșit, nimic ! Nu-ți mai găsești tonul nepăsător cu care mă încîntì și mă minți de atît timp !

Tăcù o clipă pentru a-și șterge cîteva lacrimi nervoase. Isbucnì apoi în nebunia ei obișnuită, ce se răsfrîngeà asupra obiectelor nevinovate. Un vas de Copenhaga sburà în țăndări ; un Sèvres nimerì în perete. Începuse furtuna sub forma ei clasică ; natura moartă lua parte la simfonia discordantă a sufletelor noastre. Mînia Alinei se exterioriză violent asupra ei. In mijlocul furtunei, realul dispăreà ; din dărătul conștientului apăreau fantomele ireale ale unei minți bolnave. «Dama blondă» răsărì și ea, amenințătoare și tragică ; erà o ființă neexistentă ce-și căpătase o viață tumultuoasă în încordarea nervilor noștri, devenind o personalitate cu anumite atribute ; aveà o formă, un caracter și o situație socială. Invadînd în încăperile minții halucinația își împrăștià tenebrele.

Stăteam astfel cufundat în dezastrul meu multiplu, resemnat la orice. O lumină îmi străfulgerà însă deodată conștiința. Imi adusei aminte de unde venia cheia. Mă scuturai de sub ruine. Așì îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/romanul-1901-1932

intonat un imn soarelui, ca un miner ieșit la lumină. Uitînd deci atitudinea dușmănoasă în care ne încleștasem, mă apropiai cu blîndețe de Alina. Luîndu-i mînele, îi spusei :

— Alino, mi-am adus aminte de unde-i cheia...

Ea își smunci mîna. Privind-o atunci atîntit, avui o sensație de groază. In ochi nu i se citiă neîncrederea ci teama că așĭ putea să-i dau o explicație evidentă, pe care n'o dorià. Avui prima intuiție asupra compoziției feroce și egoiste a gelozieĭ Alinei.

Cînd iubești, dorești să fii întărit în sentimentul tău, sprijinindu-te și pe aparența adevărului. Ea îi erà dimpotrivă ostilă. Dorià o confirmare a temerilor ei arbitrare. Eram totuși atît de pătruns de dreptatea mea, în cît îi luaĭ din nou mînile :

— Alino, Alina mea, cheia e de la biroul ziarului...

Intrasem, în adevăr, de cîteva zile în redacția unui ziar. Mi se dase o cheie de la un birou, de care nu mă folosisem încă. Alina mă privì pieziș, fără să-i se descleștemușchii feței. Mă lovii nu numai de neîncredere, ci și de reaua voință față de realitate. Se complăceà în imaginația ei ; nimic nu-i puteà împiedecà deslăn-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

țuirea instinctului de distrugere. O rugai totuși să se potolească pînă dimineață, cînd-voi puteà aduce dovezi. Nu primi, susținînd că voesc să scap de mînia ei răsbunătoare. Am rămas astfel ca doi dușmani de moarte. Cînd se lumină de zi, dezastrul odăei mă impresionă ; eram un Marius pe ruinele unei Cartagine.

Luînd o trăsură porniràm spre redacție. Cheia se potrivià, firește, la saltarul biroului.

Ciprian tăcù o clipă, ostenit. Reîncepù apoi cu sforțarea omului ce pornește din nou la drum. In glas aveà ceva solemn :

— Pînă aici conflictul ar fi putut aveà o explicare. Făcînd abstracție de formele ei absurde, gelozia e, în fond, un omagiu : e expresia unei iubiri pasionate și a unui violent instinct de proprietate. Așì fi renunțat bucuros la ea ; nu-i puteam totuși tăgădui fundamentul.

O răbdasem mai ales și din speranța recompensei. Fiind neîndoios, adevărul trebuià să iasă la lumină. Clipa dulce a răsbunării aveà să vină. Privii deci lacom la chipul Alinei, pîndind momentul suprem al irupțiunei evidenței în conștiința ei turburată. Așteptam cu încredere cuvîntul de iertare și duioșie, de umilință

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndm1901-1932

și de regret ce mi se cuvenia. Așteptam... așteptam cu ochii mari și însetați.

Alina privi jocul ușor al cheei în broasca saltarului ; nici un mușchi al feței nu-i tremură. Întorcîndu-și apoi ochii metalici și răi spre mine, rostì aceste cuvinte memorabile :

— Nu e cheia camerii de hotel, dar.. o voi găsì eu și pe aceia!

Nici o părere de rău, nici o remușcare. Nimic, nimic. Aceiaș figură închisă și contractată, aceiași răutate glacială în privire. Nu dezarmase nici în fața evidenței... Ne întoarserăm acasă. Eram însă alt om. Am adorat totdeauna femeia—și o ador și acum, Mi-am revenit repede la funcția mea primară de a o idealizà, dar din aceea clipă am înțeles că natura are tipare felurite. In fuziunea sufletului femeei pune tot ce e mai bun și tot ce e mai rău. In fața acestui exemplar de feminitate ireductibilă, am rămas înmărmurit-ca în fața unei forțe destructive a naturii.

Maestrul tăcù.

Cuvintele lui impresionară cu atît mai mult, cu cît știam cu toții că nefericirea lui conjugală avusese și alte aspecte. Alina îl înșelase fără pasiune și fără demnitate. Gelozia ei plecase deci numai din spiritul de dominație și de distrugere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rom:1901-1932

VIII

Diomò se ridică. Clocotind de pasiune, iubià și urà femeia cu o vehemență nestăpînită. Desvelindu-și dinții rari printr'o crispare nervoasă, isbucni:

— Femeia înseamnă răutate și viclenie. Cheia Maestrului ne a desvelit unul din resorturile ei sufletești. Vă voi desveli pe celalt. Femeia înșeală din instinct. In serviciul înșelăciunii pune o inteligență, pe care de ar pune-o în serviciul științei ar duce mai departe civilizația umană. Nu numai femeia unei anumite clase sociale, ci femeia în sine, fără deosebire de situație sau vîrstă, de cultură sau de educație. Viclenia e una din funcțiile sexului; prin ea femeia rămîne pururi aproape de natură; educația n'o schimbă. In Alina se exprimă răutatea primară a femeiei din popor lăsată în prada instinctului; cultura n'a ajutat-o cu nimic. In schimb și o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

femee din popor poate avea viclenia femeei rafinate. Cele două extreme ale scării sociale se ating într'o armonie dictată de condiția sexului. Prin funcțiile ei sufletești Tereza poate sta deci alături de Alina Maestrului.

Harnică, destoinică, plină de calități multiple, devotată, sobră, Tereza nutrește pentru «bărbat» un sentiment absolut, total, ca pentru o divinitate binefăcătoare și indulgentă: îl respectă, îl iubește, îl adoră, și îl înșeală, cu seninătate.

Măritată odinioară cu un «plutonier major», Tereza a păstrat și acum un cult armatei și steagului țării. Schimbîndu-și amanții din motive necunoscute, își împacă totuși conștiința. prin faptul că-i alege din marea familie militară. Își dă astfel iluzia unei fidelități relative.

«Plutonierul» de serviciu e introdus însă cu oarecare solemnitate. Nu vine niciodată pe ascuns. Din nevoia respectabilității, e prezentat totdeauna cu perspectiva unei viitoare căsătorii ce nu se încheie niciodată.

Dispărînd după o săptămînă sau două, el lasă, de altfel, în urma lui o vacanță sentimentală, repede împlinită. Nevoia de adorație a Terezei își găsește un număr indefinit de idoli.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In mutabilitatea amorurilor ei, își păstrează totuși o legătură mai durabilă cu un tînăr dintr'un orășel vecin, parfum de poezie și de infidelitate necesar orcărei femei.

Omul venià din cînd în cînd pe neașteptate; erà sentimental și își rescumpărà absența prin floricele de stil: «după cum iarba are nevoie de razele soarelui ca să crească, așa am și eu nevoie de iubirea matale, fetița mea dulce» îi scrià el duios și poetic.

Intr'una din nopți, pe cînd Tereza se odihnià lîngă «bărbatul» ei din urmă, d. plutonier Popescu Ion, auzii un glas de femeie de afară:

— Terezo! Terezo!

Urmară apoi niște pași, o ușă deschisă, o mică discuție înăbușită și, însfîrșit, plecarea Terezei. Abia a doua zi am putut da de rostul întîmplării.

Sosise tînărul. Ne voind să intre înnăuntru, pusese pe o femee s'o strige pe fereastră. Tereza ieșì. Tînărul o poftì la hotelul din față. Ea șovăì o clipă; tînărul se încruntă. Ea avù atunci una din acele scăpărări de viclenie, în care nu trăește numai o femeie ci sexul întreg. Tereza se întoarse în odae, liniștită și gravă. Erà și timpul. D. plutonier Popescu Ion

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

devenise și el bănuitor. Cu siguranță în atitudine și fermitate în glas, ea îi povestì că, fiind în durerile facerii, o vecină trimisese după ajutor. N-o puteà refuzà. D. plutonier fu și el de aceeaș părere. Rămase deci în culcușul cald, superb în candoarea lui, în timp ce Tereza trecù la hotel cu tînărul. In zori ea se întoarse cu conștiința sacrificiului împlinit: femeia nu născuse; avusese numai chinuri groaznice.

— Ei, domnule Diomò, îmi explică a doua zi d. plutonier major Popescu Ion, strașnică femee! E bună de inimă; sare numai decît să dea o mînă de ajutor.

— Iată faptul, încheie Diomò, sau mai bine iată femeia! Nu știe citì și scrie, nu s'a ridicat încă din lumea instinctului; printr'o intuiție și viclenie înăscute, ea înșeală totuși istețimea mult încercată a d-lui plutonier Popescu Ion și sentimentul bănuitor al tânărului, lăsîndu-l pe unul în patul conjugal și sburînd cu celalt într'o cameră de hotel și primind de la amîndoi omagiul cuvenit fidelității și carității umane. Ca și Alina, Tereza este deci femeia în sine, peste deosebirile sociale, femeia eternă, ingenioasă și multiplă în arta de a înșelà...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

Diomò sfîrșì, privind cu ochi de pasiune și ură spre Lulù. Deși vorbele lui mergeau spre dînsa, Lulù erà senină. Avînd arta instinctivă a absenței voluntare, nici nu zări privirea pătimașă a lui Diomò. Nu vedeà nici nu auzià decît ceia ce voià, izolîndu-se într'o atmosferă de tăcere și de puritate. Rămînînd în norul ei, n'o atingeà nimic.

Urmărise deci povestirile lui Ciprian și Diomò, cu nevinovăție. Ascultînd numai ceia ce voià, nu răspundeà decît la ceea ce ascultase. Intenția de a o umili cădeà totdeauna alături.

Andrei, dimpotrivă, se revoltă. In piept îi gîlgiiau isvoare de ape generoase, țîșnite dintr'odată, ce-l răcoreau și-i dădeau forțe nebănuite. Fusese și el un răzvrătit împotrivă femeei; îi cunoșteà viclenia și perfidia; suferise de pe urma ei. In prezența lui Lulù, uitase însă trecutul, respirînd numai atmosfera ei de nevinovăție. Femeia se reduceà acum pentru dînsul la ovalul ei pur și la grația cu care își ridică sau lăsà pleoapele Experiența lui sentimentală începeà de cînd cunoscuse pe Lulù: o pagină albă în jurul căreia trăsese abia un chenar fin și poetic. Uitînd trecutul, pornià la drum cu speranță tînără. Aveà un suflet nou. Inviorat de o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

căldură interioară, necunoscută încă, începù deci:

— Alina și Tereza sunt două exemplare umane fără să fie exclusiv feminine. Pentruce răutatea ar fi un privilegiu al femeei? Unui caz i se poate opune alt caz. Răutatea n'are sex: e una din funcțiile sufletului omenesc. In ordinea domestică se citează, în adevăr, mai multe cazuri de răutate a femeei. Energiile bărbatului se cheltuesc în afară, în activitatea lui multiplă. Femeei nu-i rămîn decît resursele modeste ale alcovului.

Acțiunea ei n'are spațiu și nici rezonanță. Păiajen activ, își țese plasa în ungherul căminului, desfășurînd forțe impunătoare pentru scopuri mediocre.

Puterea de generalizare e, de sigur, una din calitățile spiritului uman; fără ea n'ar puteà existà știința. Este însă și unul din defectele lui. Ne putînd îmbrățișà totul, vedem strimt și parțial. Nu cred deci în psichologia sexelor după cum nu cred în psichologia popoarelor. Nu există om ci oameni: domeniul tuturor posibilităților, plămadă de vicii și de calități. Nu există deci femeia ci femei: înger sau demon, după fatalitățile ei interioare.

Andrei sfîrșì. Buzele lui rostiau cu indiferență «înger sau demon»; privirea lui,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/indri1901-1932

îndreptată spre Lulù, spuneà însă limpede că e numai înger. In Lulù, adorà sexul întreg.

Avînd arta tăcerii expresive, ea nu zise nimic. In ochi, i se citià însă recunoștința. Cu un delicat joc de pleoape, urmărise cuvintele lui Andrei, legănîndu-se în muzica lor. In fiecare vorbă simțià elogiul, pe care i-l închinà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro 1901 1932

IX

Ceilalți plecaseră. Rămăsese numai Diomò. Bătù de cîtevă ori nervos cu degetele pe măsuță. Se primblă apoi în lungul și latul salonașului, desvelindu-și dinții în contorsiuni violente. Lulù îl privià senină :

— Pari într'o cușcă.

— Sunt.

— Cu ușile deschise însă.

Printr'un zîmbet, ea îndulcì asprimea cuvintelor. Il simțià, de altfel, furtunos și se temeà de isbucnirea lui. Diomò se uità pe geam pierdut pe gînduri. Mormăi totuși :

— Sentimentele mele sunt o cușcă, din care nu se poate evadà lesne.

Apropiindu-se apoi de Lulù cu pași amenințători, o apucă de mînă printr'o mișcare bruscă :

— Știi cît te iubesc !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Lulù şi-o trase uşor. Cu glas de copil zise blînd :

— Mă doare.

Diomò îi lăsă mîna, isbind-o :

— Iar ai gesturi şi cuvinte de copil. Nu, nu vreau. Cînd mă gîndesc că te-am jucat pe genunchiul meu, te-am mîngîiat şi te-am sărutat de atîtea ori pe gură ! Cine ar fi crezut că din fetiţa de odinioară aveaî să devii femeia de acum ! Neprevăzutul ! In femeie a rămas totuşi copilul, pe care nu-l vreau, fiindcă nu sunt destul de bătrîn şi de pervers.

Instinctiv, Lulù îşi schimbă atitudinea. Ovalul ei pur deveni sever. Diomò isbucnì din nou :

— Nici Fecioara ! Nu-mi plac icoanele în atitudini hieratice. Nu simt sensualismul tămîiei şi al profanării.

Lulù zîmbi :

— Atunci ?

— Îmi place femeia din tine, pe care, în zadar, o ascunzi sub aparenţe de păpuşe şi de Fecioară. Păpuşa poate plăceà altora,—de pildă, lui Lerian. Nu, mie. Eu voi femeia şi o voi cu toată violenţa, pe care mi-au dat-o strămoşii. Străbunii n'au pus mai multă pasiune pentru a obţine tronul Moldovei, de cît pun eu să te am pe tine. Şi te voi aveà !

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Simțind plutind dorința în juru-i, Lulù deveni femeie. Prezența lui Andrei o spiritualizase ; cu degetele lui fine, o modelase. Sub biciul pasiunii lui Diomò, se transformă repede în bacantă. Rîse deci sensual și provocător :

— Cel puțin știi ce vreai...

— Ca totdeauna. Știu ce vreau, și o spun neted. Nu-ți întind curse. Te vreau și te voi avea. Sunt brutal ; așa va fi însă. Nu se poate ca femeia din tine, pe care o descifrez acum în rîs și în privire, să nu audă strigătul pasiunii mele și să nu-i răspundă. Nu sunt un sentimental. Sentimentalismul e bun pentru tineri romanțioși și fără vocație, ca Lerian, sau pentru poeți bătrîni ca Ciprian, care au mai multe coarde la lîră de cît în ar or. Nu-ți suspin la geamuri, nu te cînt, nici măcar nu te idealizez. Te iubesc nu pentru ce-mi închipui că ești ci pentru ceia ce ești ; iubesc în tine tocmai ceace cauți să ascunzi ca o rușine, sub genele de păpușă și sub severitatea profilului. Imi place pasiunea pe care o simt în tine. Sunt o forță a naturii ; am imense puteri virgine puse în serviciul instinctului de posesiune. Mi se pare să suntem într'o savană, reduși la animalitate. Trăește în mine gorila ancestrală ce te vrea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lulù se transfigură. In ochi îi licărià o luminiță provocatoare ; în gîtlej îi gîlgîià rîsul sensual :

— Incep să mă tem. Noroc că pot deschide geamul oricînd.

— N'aveà nici o grijă. Nu mă voi atinge de tine de cît în clipa cînd mă vei chemà — nu cu glasul ci cu privirea și cu trupul. Te vreau supusă dorinței mele, consimțind, cedînd și dispărînd în uraganul meu.

Se primblà furtunos, desvelindu-și mereu dinții mari și rari. Oprindu-se apoi, zise apăsat :

— Și așa va fi.

Lulù îl privì, rătăcită :

— De unde știi ?

— Pentru că îți citesc în față poftele răscolite ; sunt bărbatul ce-ți trebue. Iți pot trece prin viață toți figuranții, toți poeții sentimentali și toți nechemații romanțioși ce te idealizează și fac din tine o Madonă ; eu sunt însă cel ce va veni, sunt așteptatul. Nu știu de voi rămîne, dar atît cît voi fi, din tot universul nu vom existà de cît noi doi.

Și dînd apoi din umăr, nervos :

— Lerian ? Aveà dreptate cneazul cînd spuneà să nu mai sunt tineri. Romanul lui de amor e o istorioară pentru femei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri/1901-1932

sentimentale. Cum nu mai lucrează în propriul lui interes, Ciprian își servește prietenii.

Lulù rîse :

— Ești nedrept cu Lerian. Deși nu m'aș sinucide dentru dînsul ; nu i-aș puteà negà totuși un oarecare farmec.

Iar Diomò încordat :

— Am și băgat de seamă că te gîndești la dînsul.

— Exagerezi puțin, glumì Lulù.

— De loc. Am văzut-o dela prima întîlnire. Te cunosc așa de bine ! Ți-ai scos seducția pentru tineri naivi și sentimentali : copilul și Fecioara ce stau ațipiți în tine, fără să-și simtă profanarea. Ai început apoi jocul pleoapelor, nevinovățiile, gingășiile, spaimele, tăcerile emoționate.

Ți ai ferecat femeia ca să nu să vadă ființa, pe care a sculptat o dalta atîtor brațe pentru opera supremă a amorului. Lerian nu poate descifrà în arcul buzelor cărnoase, în linia gîtului, în rotunjimea șoldurilor travaliul îndelungat a naturii ce te a șlefuit pentru alte țeluri și te a frămîntat pentru alte fioruri de cît pentru romanțele inoperante ale lui Ciprian și pentru langoarea sentimentală a lui Lerian.

Lulù glumì :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fiecare ia ce poate.

Diomò își continuă însă idea :

— Își închipuie că ești o păpușe. Destinul tău e să trăești viața așa cum o înțeleg eu : intens.

Lulù îl irită mereu :

— Ne potrivim oare atît de bine ?

— Da. Și ai s'o vezi încurînd. Nu mi a sosit ceasul. Voi aștepta sfîrșitul crizei. Atunci voi ieși din umbră. Vei înțelege că nu ești făcută pentru idile sentimentale — ci pentru pasiune, pentru viață și moarte ! Mă vei chemà,

Ne așteptînd nici un răspuns, Diomò ieși, apoi furtunos și încruntat, uitînd să-și ia rămas bun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cv.statrans.ivanic.ro/mrr/1901-1932

X

Plouase mai multe zile dearîndul, îndesat ca la munte. Soarele se arătă acum din nou; sfios, își încercă puterile desvățate. Aburii se ridicau în pînze ușoare din brădetul parcului, și se risipeau apoi sub puterea razelor. Păreà o jilăvă zi de primăvară. Pe terasă Andrei, Diomò, Ciprian și Còlea respirau aerul proaspăt al dimineții. Còlea povestià amintiri de pe timpul lui Cuza-Vodă.

In capătul aleei se arătă de o dată o pată de lumină. Ciprian exclamă:

— Primăvara!

Toți își întoarseră capul:

— Primăvara!

Din pînza de aburi ce învăluià parcul, se desprindeà, în adevăr, silueta albă și vaporoasă a lui Lulù. In mirosul umed și proaspăt al pămîntului muiat de apele ploaei, în răcoarea amoroasă a boarei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statranslven.a.ro/mdr?1901-1932

matinale, în decorul brazilor cu frunzele spălate și al gazonului strălucitor, în hainele ei clare și în mersul ei unduios și tînăr, Lulù erà o apariție primăvăratică. Ieșise din învelișul norilor, vestitoare a unui nou anotimp. Pășià sfioasă și totodată sigură de oficiul ei divin, de simbolul ființii ei grațioase, cu gestul solem al unei reînoiri a naturii. Pașii se îndesau în nisipul fin și silueta ei creșteà; din fundul îndepărtat al parcului părea un sol al luminii ce se apropià. Cînd trecù pe lîngă terasă, ochii tuturor li se umplù de strălucire. Lulù își înclină capul cu un zîmbet enigmatic pe buze, apoi dispărù la o cotitură a aleei, simplă, și maestuoasă totuși în simbolul, pe care-l duceà în cutele hainelor albe...

Ciprian, pentru care sensul ascuns al lucrurilor existà, exclamă:

— Viața, iată viața! Peste truda noastră, peste arta incompletă și știința migăloasă, iată viața, iată revelația ei într'o expresie clară și definitivă. In această figurină ce-și clatină armonios șoldurile, pline de instincte puternice, în această păpușă sculptată de dalta amorului, ce-și închide cu nevinovăție pleoapele, și se joacă atît de rafinat cu umbrela de dantelă, în această felină cu lunecări discrete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicu.ro/index/1904-1932

de mușchi, natura a ascuns semnul ei cel mai adînc. E nu numai podoaba aleelor și saloanelor noastre, ci și instrumentul divin al ochilor noștri. Prin euritmia corpului ei, învățăm mișcarea armonioasă.

Ciprian tăcu o clipă. Inspirat, înălță apoi glasul:

— Simbol suprem al femeei, mă închin înaintea ta! Cu toți am respirat efluviile multiple și primăvăratice ale naturii ce renaște după ploae sub acțiunea soarelui; nu le-am simțit însă atît de bine ca la apariția siluetei imaculate a lui Lulù. Simbolul ei e mai viu și mai tangibil decît simbolul Primăverii lui Botticelli. Arta este ancila nevrednică a naturii; penelul și dalta nu pot luptă cu perfecția mișcării. Femeile frumoase ar trebuì considerate ca utilități publice; ele sunt mijlocul cel mai puternic al culturii artistice. Ca pe timpul marei revoluții franceze, ar trebuì înălțate în rîndul marelor simboluri ce guvernează civilizația umană. Purtată în carul primăverii, Lulù ar simbolizà misterul naturii ce se reînoește...

O emoție strîngeà gîtlejul lui Andrei. Auzind numele lui Lulù, ațintì urechea, cu teama necunoscutului; ascultă și tăcù. Cuvintele aveau însă rezonanțe adînci în sufletul lui. Diomò îl privià întunecat. Se pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gătià; păreà că șovăește; smuncirea nervoasă a gureĭ îi sublinià șovăirea. Se hotărî în sfîrșit:

— Nu-i nevoe de intervenția statului. Femeile își înțeleg singure utilitatea. Abuzează chiar de ea. Nu mă ridic împotriva amorului liber. E singura formă potrivită vieții naturale. Mă ridic numai împotriva societății ce a deviat scopurile naturii. In locul unirii sănătoase, în care vorbesc numai instinctele lăsate în voia lor în vederea țelurilor supreme, avem împerecheri dictate de prejudecăți sociale. Nu ascultăm glasul limpede al simțurilor. Societatea și literatura ni le-au pervertit. In locul sensualității, literatura a introdus sentimentalismul. Unui gest precis, violent, i se preferă suspinul languros, serenada, romanța și tot ceia ce slăbește și degradează energia. Trăim într'o epocă efeminată și dulceagă. Amorul s'a abătut din scopurile lui. A ajuns un motiv literar; o temă pentru variațiunile poetice ale celor ce nu simt adevăratul ritm al vieții în vinele lor. Rassa nu ni se va îmbogăți cu nimic; energiile vor degenerà prin lipsa exercițiului continuu și violent.

Diomò tăcù o clipă, apoi fixînd pe Andrei:

— După ce a făcut bucuria relativă a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului1901_1932

unui bărbat, ce n'a ştiut scoate din vioara ei sunetele preţioase pe care le conţineà, după ce a trecut apoi în braţele altui bărbat care a murit tocmai fiindcă se silise să fie la înălţimea posibilităţilor ei, Lulù face sau va face bucuria vreunui tînăr, ostenit şi viţios. Lipsit de nerv şi de rasă, n'o va preţui ca pe finalitatea supremă a vieţii înseşi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md?1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr/1901-1932

XI

Privind spre Andrei ca un om ce'şi calculase cuvintele, Diomò tăcù. Andrei îngălbenì. Urechile îi vîjiiau; un gol i se deschise dinaintea ochilor. Nu mai puteà rămîne pe terasă; îşi luă deci pălăria şi plecă, apucînd spre singura primblare a oraşului.

Urcă la deal printre livezile patriarhale pline de roade. Din mijlocul lor abia se zăriàu casele albe, cu largi pridvoare străjuite de stîlpi văruiţi. La capătul oraşului se oprì în faţa casei ce făcuse admiraţia copilăriei lui: prea joasă pentru numeroasele ei ornamente, cu ferestrele sprijinite de cariatide, cu scara străjuită de doi sfinxi roşii; un mic palat ruinat şi pretenţios ce domînà oraşul şi prin situaţie şi prin bogăţia stucului violent colorat. Păşì apoi, slobod, pe drumul de ţară, umbrit de sălcii stufoase: drum scump

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

al copilăriei! Pe aici ieșiă din cercul strimt al orașului, în domeniul posibilităților ispititoare; pe aici își primblase melancolia primului amor. Își puneă pașii în pașii de odinioară. Glasurile amintirilor îl ademeneau din toate părțile; nu eră salcie sub care să nu se fi oprit cîndva cu o bătae de inimă ce-i revenià acum; nu eră cotitură din care perspectiva peste valea Hurmuzului și dealurile Gugeștilor să nu-l fi încîntat cîndva prin vreo particularitate. Bisericuța Clucerului îi părù îmbătrinită și țintirimul părăginit, punctul extrem al explorării lui de copil. Se oprì o clipă la banca, pe care își adăpotise prima lui nedumerire în fața Emei. Ce însemnà oare acel brusc refugiu al sîngelui în inimă de ori cîte ori o zărià, printre sălciiie drumului ei obișnuit? Dragostea îi intrase în suflet cu misterele ei; sosise în pieptul lui fraged cu rituri solemne, și cu un îndemn sălbatec spre singurătate și melancolie.

Pași în pași și bătae a inimii în bătae a inimii... Trecutul i se înălță acum în amintire; un murmur de izvoare îi gîlgîiau din colțuri uitate; i se deșteptau puterile moarte, întoarse spre viața mare a prezentului. Ajungînd în vîrful delușorului, de unde se desfășurà valea Hur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/man 1904-1932

muzului și orașul îngropat în verdeața grădinilor, se uită îndărăt. Printre sălciile pletoase zări o siluetă albă; nu era însă silueta Emei, pe care o văzuse de atîtea ori în acest cadru familiar al primei lui iubiri, ci silueta lui Lulù, desprinzîndu-se în dimineața limpede și răcoroasă de pe fondul îndepărtat al munților violeți...

Nu se mai puteà amăgì. Problema i se puneà acum neted. De la prima întîlnire cu Lulù, făcuse pași mulți. In ființa lui înțelenită simțise străpungerea bruscă a ferului plugului Nu voise s'o recunoască la început, ori nici n'o percepuse. I se păruse numaï că e învăluit într'o atmosferă mai pură; o nevoe neînțeleasă de a se înălța îi dase o mișcare ascensională. Crescîndu-i aripi la picioare, reeditá imagina grațioasă a unui Hermes antic. Il stăpînià o sensație nelămurită de fericire, de dragoste de viață și de oameni: primele semne ale unui rău ce devorează apoi vinele și îngreuiază trupul prin jocul perfid al naturii în vederea scopurilor ei misterioase. Își dădeà poate seama de cauza primenirii. Nu voià totuș să și-o mărturisească, sperînd să și-o înăbușe înainte de a fi depășit regiunile inconștientului. Cuvîntul stimulează și pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafransivania.ro/mdrr1901_1932

cipită stări sufletești ce pot murì, altfel, în penumbra conștiinții. Credeà că totul se va rezolvà într'o simplă întîmplare. Nu dorià mai mult. Ieșise dintr'o dragoste cu un zdruncin atît de mare, cu îndoeli și remușcări atît de dureroase în cît devenise refractar oricărei reveniri a răului etern. Moartea lui Mab îl zguduise, fără să-l fi luminat deplin asupra problemei ei sufletești. Renunțase la descifrarea misterului feminin. Se sinucisese pentru dînsul, ori din deziluzia de a nu mai fi necesara existenții cuiva? Nu știà; moartea îi luase elementele oricărei rezolvări. Neîncrederea îi devenise totală. Forțele iluziei îi rămăsese totuși intacte, ne așteptînd de cît prilejul de a izbucnì. Inconștientul puteà lucrà surd; conștientul i se îndîrjise în voința de a rezistà amorului. Luà sentimentul în absolutul lui; nu îngăduià nici o transacție. Își recunoașteà infirmitatea de a nu se puteà adaptà mobilității universale, împrumutînd coloarea vremei și a împrejurărilor. Făceà din amor un demon interior cu cereri imperioase. Nu concepeà legătura capricioasă ce se desleagă fără zguduire, de la prima îndestulare. Natura nu-i dase satisfacțiunile violente ce-și găsesc finalitatea în însăși producerea lor. Puneà în durată și în lentă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaliterasiteoria.ro/md=1901+932

fuziune ceia ce-i lipsià în intensitate. Ne fiind stăpînit de instinctul posesiunii tiranice, atribuià iubirii un caracter mistic de eternitate. Sublinià cu o solemnitate ridicolă gestul amorului atît de simplu la alții. Legîndu-se față de veșnicie, se supuneà unor obligațiuni definitive. O fire onestă îl împingeà spre această concepție frustă și fără nuanțe. Se privià deci ca o victimă anticipată a eternului feminin, în fața căruia stăteà cu arme puține și contradictorii; pe deoparte, o neîncredere fundamentală împinsă pînă la scepticism principial; iar pe de altă, o putere de iluziune creatoare; ce rodeà una, clădià cealaltă. Forțele se luptau astfel între ele cu biruințe parțiale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main 1901 1932

XII

Acum biruise neîncrederea. In ruina ei, tragedia lui Mab îi tîrîse și puterea iluziei. Andrei luase deci hotărîrea abținerii ; își cîștigase dreptul la liniște prin destul sbucium. Aspirà la pace. Nu'și făceà o vină din sinucidere. Moarta îi sta deacurmezișul în conștiință ; nu cereà răsbunare ; se plîngeà totuși că n'o înțelesese. Andrei n'o înțelegeà nici acum ; prăpastia se deschidèà tot mai adîncă. Dacă nici moartea nu poate deslegà misterul inimii, ce-i mai rămîne atunci omului pentru a se face înțeles ? Cuvintele n'au valoare ; ele acopăr sensul real al gîndului. Suntem niște pelerini într'o ceață eternă în care nu ni se disting de cît gesturile. Sufletele sunt învăluite în umbră. Ne atragem, ne pipăim ; — nu ne înțelegem însă.

Andrei rămăsese nu numai cu neîn-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

credere, ci și cu o spaimă în fața amorului. Își măsurase capacitățile sufletului: talerul bucuriei trăgea ușor în cumpăna lui sentimentală; durerea atîrnă ca plumbul. Căile plăcerii erau înguste; porțile durerii erau deschise largi. Avea posibilități indefinite pentru suferință. Ne trăind numai prin simțuri și prin îndestulări imediate, ci mai ales prin ecouri cerebrale și sentimentale, sufletul fixează diferit formele primare ale vieții: plăcerea e rapidă, violentă, se satisface prin sine și dispare fără urmă; durerea se spiritualizează. Nu e numai un fenomen material; devine repede o obsesiune spirituală. Andrei o simțiă în proporții exagerate; cu ascuțișul ei tenace îi răscolia în nopți de insomnii șiragul obositor al regretelor, al umilinților, al gîndurilor negre.

Se credeă un năpăstuit al vieții. Ne gustîndu-i cu egalitate izvorele, se socotiă nedreptățit și frustat. Eră un fin instrument de rezonață ce vibră numai la atingerea durerii. Trebuiă deci să se apere contra unei porniri ce se accentuă și mai mult cu vîrsta, pînă la deformare. Aspirînd la o liniște definitivă și voluntară, fugiă de emoțiuni violente. Eră, de sigur, o lașitate și o îngustire a vieții.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se resemnase însă la principiul economiei forțelor. Fiind o durere sterilă, la ce-i folosià sbuciumul amorului? Nu erà o forță creatoare de bine și de frumos. In mutabilitatea lucrurilor, nu se transformà într'un element activ. Rămînînd negativă și corozivă, trebuià ocolită. Își impuneà totuși o jertfă: lasà să-i cadă din mînă cupa vieții adevărate, de oarece amărăciunea copleșià plăcerea. Forțele ascunse ale sufletului i se polarizau acum instinctiv în jurul unei axe; ajunsese la concluzia refuzului durerii. Dintr'o necesitate organică își construise deci o ideologie și un sistem de viață, cu un caracter de libertate aparentă. Voià să-și limiteze existența sentimentală în domenii din care sentimentul erà aproape exclus. Lipsit de frivolitate, și văzînd în orice iubire o legătură mistică, usque ad mortem, lunecase totuși într'o direcție contrară. Simțindu-se destinat unor mari dezastre sufletești prin greutatea pe care o da celor mai neînsemnate gesturi ale amorului, se aruncase cu desperare în negația lui totală. Nepăsător, trecеà pe lîngă Sfinx, ne încercînd să-i deslege întrebarea.

Retras într'o renunțare, pe care o credeà definitivă, Andrei întîlnise pe Lulù.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/md=1901 1932

Intîlnirea îl impresionase fără a-l zgudui. Ne tulburîndu-i normele, nu-și închipuise că o iubește. Se bucură numai de prezența ei și din plăcerea lacomă a privirii și dintr'o dulce și nelămurită participare a sufletului. Ne desvelind femeia de sub aparențe, îi plăceă copilul naiv și curat. Lipsa dorinții îl făcuse tocmai să se înșele asupra naturii sentimentului lui. In profilul ei pur citise numai castitatea. Se simțiă bine lîngă dînsa. Mulțumindu-se cu atît, nu-i cercetase nici trecutul nici prezentul. Ii citiă viața numai în chipul feciorelnic și în jocul naiv al pleoapelor ; cu ajutorul unor elemente atît de înșelătoare îi alcătuise o biografie sentimentală. Idealul strivià realul. Lîngă Lulù, Andrei se înviorà de un optimism necunoscut. Calomniase poate prea mult femeia și căzuse într'un pesimism ursuz. Își refăceà acum sufletul din contactul unei ființe ideale.

Ne avînd nimic dominator și fatal, Lulù nu-l alarmă. Prin candoare, ridică femeià pînă la copil. Ne bănuindu-i nici o primejdie, Andrei se lăsă în voia instinctului.

Venise în orășelul de munte pentru liniște, și liniștea îi sosià, nu prin uitare și izolare cum își închipuise, ci prin operația delicată a unei prefaceri. Suferià

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

o terapeutică sufletească; i se despotmoleau din nou izvoarele idealizării, atît timp secate. Îi răsărise iarăși nevoia absurdă de a'și idealiză obiectul amorului. Proces firesc la oricine, cu totul anormal, prin proporțiile lui, la Andrei. Imaginația îi sculptă din femee un fetiș ireal; printr'un demon interior, acest om neîncrezător deveni de o credulitate naivă. Își cunoșteă, de altfel, neconsecvențele. În hotărîrea abținerii, intrase și conștiința acestei infirmități. Eră o victimă ușoară. Față de Lulù, simțise însă dintr'odată inutilitatea principiilor. Își părăsise deci platoșa. Printr'un proces absurd și inconștient încrederea i se infiltră pe încetul. Ceia ce tulburase atîteă mîini de femeie, veniă acum să liniștească o altă mînă. Molohul amorului își cereà tributul; natura își îndeplinià opera: reparà pentru a puteà apoi distruge și mai complet; insinuîndu-și balsamul, dezarmà pentru a'și turnà apoi mai sigur veninul. Amorul nu veniă pe calea unui sentiment violent; se furișà prin infiltrații blînde, prin amorțirea sufletului. Cu cît acțiunea lui e mai înceată, cu atît reacțiunea devine mai imposibilă. Cînd se trezește conștientul, e prea tîrziu; nu mai poate înfrînà opera îndelungă a inconștientului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei își păstrase, de altfel, aparența libertății : puteà plecà ori cînd fără părere de rău. Gustà numai plăcerea prezenței lui Lulù ; nu-l obsedà încà icoana ei absentă. Nu aveà o dorință precisă, nici măcar o curiozitate. Fusese măritată ; atît știà. Ignorà însă în ce condiții anume, după cum ignorà și situația ei actuală. Aveà sau nu un amant ? Nu se gîndise pînă acum. Credeà că din nepăsare ; de fapt, din convingerea anticipată că nu puteà să aibă. Nu-și pusese întrebarea ; o rezolvase însă instinctiv, fără nici o deliberare, prin travaliul obscur al sentimentului. Respirînd atîta puritate morală, nu puteà aveà de cît o viață pură. Se credeà indiferent ; erà numai credul.

Și deodată, Diomò rostise cîteva cuvinte imprudente : amintise de cele două căsătorii ale lui Lulù, făcînd aluzie și la legătura ei cu Puiu Cercel. Andrei aveà abiă acum intuiția realității. O întrebare îi siredelià creerul : să fie adevărat ?

Privià acum peste valea Hurmuzului și pe coastele înverzite ale Gugeștilor, ascultînd talangele vitelor ce pășteau domol. Pacea amiezii se înstăpînià peste orașul dispărut în frunzare ; numai din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

suflet îi sburase. Indoiala își începuse opera dușmană. Nu-l dureà încă; îl neliniștià totuși. Înțelesese, în sfîrșit, că iubià. N'o înțelesese cît timp amorul i se arătase sub forma bucuriei, ci numai cînd simți mușcătura durerii. Nimic nu se schimbase într'însul. Se cutremură. Porni apoi spre oraș, încovoiat ca un om ce e gata să-și suporte fatalitatea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md-r1901-1932

XIII

Dormì totuși liniștit. Imposibilitatea lucrului îi apărù atît de luminoasă, în cît somnul veni să-i închidă ochii cu o dulceață și mai mare.

Cînd se trezì, soarele erà sus. Uitase de îndoelile «de pe muntele Măslinilor»; fluerà chiar, zîmbindu-și în oglindă. Se contemplă cu bunăvoință : nu-i sta atît de rău ; paliditatea îi dădeà oare care distincție ; lipsiți de vioiciune, ochii lui melancolici reflectau totuși un suflet capabil de sentimente mari. Se gîndì la importanța frumuseții fizice în amor. Nu se raportà, firește, la dînsul ; privià chestiunea din punct de vedere general. Impresionînd, frumusețea poate determinà o mișcare sentimentală ; n'o poate însă susține numai prin resursele ei. Mai tîrziu nu are nici o importanță. Fizicul devine indiferent. Linia cea mai diformă pare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniana.ro/mdr1901-1932

firească, concurgînd prin tributul ei obscur, la marea iluminare ce transfigurează totul. Amorul e o transmutație a valorilor. Un om nu iubește cu adevărat de cât atunci cînd confundă într'o egală adorație defectele și calitățile ființii iubite.

Sprinten, Andrei se îndreptă spre parc. N'avea nici un gînd precis. Întîlnind pe Ciprian, i se părù totuși că'l căutà. Maestrul erà vesel și exuberant. La cinci zeci de ani, respirà o tinerețe veșnică, deși pletele cărunte îi tiveau chelia fină. Un cap de imperator roman, cu profil energic, ras, cu desenul gurii larg și spiritual, cu superbi ochii castanii ; înfățișarea lui aristocratică erà completată de niște mîini patriciene, încărcate de inele. Impresionà nu numai prin linie, ci și prin tinerețea mișcărilor, prin vioiciunea unei inteligențe ce nu aprofundà dar aveà intuiții juste. Erà atît de mobil, în cît se concentrà cu greu asupra unui lucru. Sublinià totuși insuficiența aplicației printr'o putere de asimilație și o elocuție facilă și strălucitoare. Erà un om de spirit. Aveà toate formele spiritului, de la jocul de cuvinte pînă la paradox, întrebuințîndu-le fără alegere. Conversația lui nu erà numai spirituală cu scurte scăpărări nesusținute, ci se ridicà pînă la un lirism,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr/1901-1932

plin de indulgență filozofică și de o savoare atică, pe care o căpătase din lecturile tinereții. Poet al amorului grațios și rafinat, păreà și în viață trubadurul unei vechi curți provansale, fără pasiune adîncă dar cu o galanterie naturală ; instinctiv își îndoià genunchiul în fața ori cărei femei frumoase. Versurile lui respirau o sentimentalitate mobilă, turnată într'o formă cristalină și muzicală. Erà, firește, adorat și el de femei. Amorurile lui nu cunoșteau însă sațietatea. Din trandafirul iubirii, nu culesese de cît floarea fără să se fi înțepat în spini. După cum Andrei nu simțià de cît durerea amorului, Ciprian nu-i gustà de cît bucuria. Natura fusese darnică cu dînsul. Bucuria lui erà însă frivolă ; o intensificà totuși în retorta lui sufletească, redînd-o sub forma unei fine poezii sentimentale.

Maestrul erà vesel ; dimineața îi da un aer de tragedă tinerețe. Vorbiră de lucruri mărunte, despre rochiile matinale ale femeilor și grațiile lor reînoite. Pe nesimțite Andrei aduse vorba de Lulù, de cele două căsătorii și de legătura ei probabilă cu Puiu Cercel. Luîndu-și un aer indiferent, nu arătà nici o curiozitate ; insinuà mai mult de cît întrebà, voind să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

pară că știe totul. I se simțiă însă o tremurare în glas și o încordare în atitudine. Lui Ciprian nu-i scăpă nimic; îi eră, de altfel, lesne să citească în sufletul candid al prietenului lui. Își dădeă seama din ce regiuni sentimentale îi veniau întrebările, fără să le bănuiască însă adîncimea. Nepricepînd omenescul în formele lui complexe, îl colorà prin personalitatea lui. Își închinase viața amorului, fără să-i atribue o importanță excesivă. In concepția lui superficială, îi scăpà latura profundă și tumultuoasă. Ne avînd-o, n'o înțelegeà nici la alții. Cînd o presimțiă totuși, se silià să o devieze spre o concepție mai senină. Înțelegîndu-i interesul sentimental, Ciprian își impuse o discreție ce nu mergeà însă pînă la abținere. Considerînd amorul ca pe un joc frivol, nu se da îndărăt de la insinuarea ce poate întreține și galvanizà un sentiment, de altfel, fugar. Nu-și închipuià însă că o vorbă aruncată poate produce și tragedii. Privind deci pe Andrei cu o ironie prietenească, începù :

— Mă întrebi de evoluțiile matrimoniale ale lui Lulù... Te felicit de interesul ce-i porți. In acest orășel și în spațiul unei vilegiaturi estivale, nu puteai găsi un obiect mai vrednic de atenție.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901, 1932

Andrei protestă molcom, fără convingere. N'avea nici un interes sentimental; se documentă numai asupra persoanelor, cu care întîmplarea îl pusese în legătură.

Ciprian zîmbi din nou ironic:

— Voi începe deci cu aventurile Artemizii Vardali și voi trece apoi la aspirațiile mereu înșelate ale frumoasei Cleo. In visurile ei trebuie să ocupi un loc considerabil. N'ai de cît să rostești un cuvînt.

Andrei îl întrerupse:

— Nu-l voi rosti. N'ar fi mai bine însă să trecem la Lulù?

Ciprian întări:

— Sinceritatea e mai bună. Mă întrebi deci despre trecutul lui Lulù: trecutul autentic înregistrat la ofițerul stării civile; pe celalt cred că nu-ți închipui că-l știu. Sunt deci un istoriograf incomplet: nu înregistrez variațiunile alcovului de cît după acte publice. Pe Nicu Iorgandă, cel dintîi bărbat al lui Lulù, l'am cunoscut: un avocat fără ocupație sigură. De altfel, un spirit meditativ, înclinat spre reflecție profundă. Scoborînd cu o plută pe Bistrița, exclamase odată: «Și cînd te gîndești că mereu aceiași apă curge în matca rîului!» Noi credeam că vorbește de transformările picăturii de apă, în călătoriile ei sub diferite forme de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

cer la pămînt și îndărăt. Iorgandà încheie însă sentențios: «pămîntul fiind rotund, apa nu poate de cît reveni în aceiași matcă». Un astfel de om a avut norocul să smulgă crinul imaculat din drum, și să formeze spiritul și inima lui Lulù. Și-a părăsit, de altfel, repede sarcina. Cîtevà săptămîni după nuntă, Iorgandà se reîntoarse liniștit la club. Peste doi ani, l'a răzbit soarta meritată: atribuțiile părăsite i-au fost împlinite de un altul. Nu tresări: înlocuirea a fost consfințită de legea umană și divină. Și pe bietul Iorgu Calomfir l'am cunoscut în desele mele vilegiaturi: un om ros de o pasiune nefericită pentru nevasta lui. Prea binele e dușmanul binelui. Amorul lui excesiv e, dealtfel, un punct de istorie locală, nedovedit poate, dar unanim admis. N'am nici o autoritate să-l confirm sau să-l infirm. Istoria l'a înregistrat ca pe un lucru definitiv; din umedul lui locaș din cimitirul Clucerului, Iorgu Calomfir pare a-l întări printr'o situație de fapt. Umbra lui trebue să se plimbe jalnic, ca umbrele atitor eroi legendari, ce au săvîrșit păcatul de a fi iubit prea mult.

Andrei ascultă, ținîndu-și suflarea. Nu făcù nici o mișcare pentru a nu oprì unda

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri1901-1932

armonică a vorbei maestrului. Cînd tăcu, el intervenì:

— Iar Puiu Cercel ?

Ciprian îl sfredelì cu ochiul lui ager ; pornì apoi cu gesturi largi:

— De unde încetează istoria, începe cronica,— domeniu nelimitat și desgrădit, în care ingeniozitatea oricui își poate arunca sămînța. O femee frumoasă e punctul de întretăere al privirii tuturor : e firesc ca în jurul ei să se țese legende, acordîndu-i-se un număr impunător de amanți. In fața bănuelii universale, nu ne rămîne de cît riposta scepticismului. Ignorăm tot ce e nedovedit ; ignorăm astfel uneori și adevărul ; de cele mai multe ori distrugem însă prin dispreț calomnia.

Andrei insistă :

— Dar Puiu Cercel ?

Ciprian reluă :

— Puiu Cercel sau un altul – cine poate ști ? Posibilități fără siguranță. A mai iubit Lulù pe altcineva ? Nu știu. Legea sexului îi da însă dreptul. Noi existăm prin noi ; avem personalități distincte și mobiluri de viață independente. Avem o activitate publică ce ne satisface pe deplin. O femee nu există însă prin sine ; nu are o viață proprie. Rațiunea ei de a fi e în funcție de amor. A iubì și a fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iubită e scopul ei suprem. Un bărbat singur ar puteà încă răsturnà universul prin activitatea lui ; o femee nu începe să trăiască de cît de la cea dintîi bătae a inimii în aproprierea bărbatului. Fără iubire, femeia e o lume ce se prăbuşeşte în întuneric, la dispariţia razei ce-i da viaţă: Nici o lege n'o poate deci sili la negaţia existenţei ei ; n'o poate condamnà la neant, refuzîndu-i alimentul indispensabil al vieţii. Este deci indiferent dacă o femee a mai iubit pe cineva, îndeplinindu-şi o funcţie naturală. Răspunderea începe din momentul din care te iubeşte pe tine. Nu există drepturi asupra trecutului ; a aparţinut poate altora sau poate nimănui ; chestie de temperament şi de împrejurări. Nu poţi cere unei femei să te fi presimţit. Puiu Cercel sau alţii — n'au deci nicio importanţă. Sunt realităţi sau numai creaţiuni ale imaginaţiei populare. E tot una...

Ciprian se oprì.

— Ajunge. Din fundul aleei se apropie şi Lulù, voluptatea zeilor şi a oamenilor. Iţi va explicà ea cu mai multă preciziune cauzele morţii lui Iorgu Calomfir sau realitatea asupra tînărului Puiu Cercel...

Şi cotì pe o potecă a parcului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mono1901-1932

XIV

Andrei rămase uluit și de teoriile și de dispariția bruscă a lui Ciprian. Teoriile dădeau măsura sufletului lui ușuratec. Trecutul unei femei nu i se părea cu totul indiferent. Amorul nu e o întîlnire într'un punct atmosferic a doi bolizi ; nu trăește numai din prezent ci își împlîntă rădăcinile în adîncimea timpului. Trecutul e substrucția necesară a prezentului, fără care nu se poate clădi solid. O complicație, desigur, a problemei ; răspundeà însă nevoei lui de a privì lucrurile cu gravitate și sub aspectul eternității. Intr'o floare, nu vedeà numai strălucirea petalelor ; voià să-i cunoască și pămîntul din care se hrănià.

Lulù se apropiè, în costum de tennis: o simfonie lilială de la pantoful fin pînă la umbreluța de dantelă. Venià cu frăgezimea matinală a femeilor tinere, pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901_1932

care o accentuă albeața imaculată a vestmîntului. Zîmbi, întinzîndu-i mîna. Andrei se simți dintr'o dată schimbat. Nemulțumit de teoriile lui Ciprian, le pipăi zădărnicia. Teoriile îi erau, de fapt, indiferente; îl pasionă numai aplicația. In fața lui Lulù, la atingerea mînei ei moi, i se risipì orice îndoială. Uită și de Nicu Iorgandă și de amorul excesiv al lui Iorgu Calomfir și chiar și de posibilitățile lui Puiu Cercel. Totul i se păreà absurd. Linia pofilului femeei erà atît de purà, glasul atît de suav și din întreaga ei ființă se desprindeà o nevinovăție atît de definitivă în cît clevetirea n'o puteà atinge. In zelul lui s'ar fi luptat nu numai cu cronica ci și cu istoria: ar fi negat și existența lui Iorgandă și Calomfir. Privindu-i mijlocul subțire și formele gracile, nu le puteà crede trămîntate de o mînă de bărbat.

Lulù plutià într'o atmosferă de fericire... Văzîndu-se de mai multe ori pe zi în parc, se stabilise între dînșii o camaraderie fără echivoc; erà felul ce-i plăceà lui Andrei. Nu puteà suferi cochetăria; o privià ca pe o armă neleală. Instinctul îi spuneà poate că nu erà destul de înzestrat ca s'o înfrunte; prefăceà însă instinctul într'o teorie arbitrară. Dintr'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

slăbiciune își creă o superioritate. Cu spiritul lui grav prevedeă dezastrele spre care-l destină simplicitatea onestă. Nu puteă trăi de cît într'o încredere desăvîrșită. Simțindu-i aspirațiile intime, Lulù li se adaptă instinctiv. Devenise simplă și sinceră, nu din calcul ci sub acțiunea inconștientă a sentimentului ce-i impuneă o supunere la condițiile lui sufletești. Aveă nevoia unei spovedanii reciproce. Erau însetați unul de altul. Nu se gîndiau la eternitatea timpului; fiecare întîlnire li se păreă cea din urmă. Avînd să-și spue atîtea, trebuiau să profite de ea. Înainte de a se fi întîlnit trăiseră o veșnicie izolați; voiau să-și umple golul prin povestirea abundentă a vieții lor. Ocoliau, firește, din instinct, întîmplările mari și ascunse; se revărsau în schimb în amănunte asupra lucrurilor mici; își luminau colțurile pitorești ale existenții, bucurîndu-se și întristîndu-se împreună. Își dădeau astfel iluzia de a și amestecă trecutul și de a-și contopi prezentul printr'o sinceritate nelimitată. Sinceritatea eră de fapt, o fățărnicie ridicată inconștient la valoarea unui principiu. Întîlnirea lor bruscă nu putuse nimici încă realitățile, ce-i încătușau. Uitarea de sine eră însă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atît de totală, încît își închipuiau că nu-și ascund nimic.

Închizîndu-și umbreluța, Lulù îi spuse:

— După grabă Maestrului, presupun că vorbiați de mine.

Andrei voi să tăgăduiască. Nu știă însă minți fără să roșească. Ingînă cîtevà cuvinte, înțelese numai de el; tăcù apoi fără să se fi explicat:

Lulù reluă cu gravitate:

— Nu credeam că sunt taine între noi.

Negîndindu-se la prăpastia ce-i despărțià, avea totdeauna glasul sincerității. Andrei nu știà cum să înceapă. Cuvintele lui Ciprian îl tulburaseră; atitudinea calmă și sinceră a femeei respirà însă nevinovăția. Se rușinà decì de propriile lui îndoieli. Lulù părù mîhnită. Profilul ei pur se îndurerà. Rostì totuși calm:

— După tăcerea d-tale înțeleg și natura conversației. E soarta mea. In contra adversității nu pot luptà. Vai de femeia singură!

O lacrimă îi tivì pleoapele. Andrei ar fi voit să i-o soarbă. Emoția îi strînse gîtlejul. Îi luà mîna, murmurîndu-i sugrumat:

— Ai dreptate. Mi-a ajuns la urechi o clevetire. Comunicînd-o lui Ciprian,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mi-a risipit-o cum știe el risipi. Iată adevărul.

Lulu păreà zidită în demnitatea ei.

— Mai întîi, amicul meu, îți cer o promisiune solemnă. Făgăduește-mi...

Andrei se înclină, cu tot sîngele în obraz:

— Făgăduește-mi că de cîte ori vei auzi ceva nu te vei adresà lui Ciprian, ci mie. E mult mai simplu și mai demn pentru prietenia' noastră.

Ridicînd apoi tonul:

— Nu depind de nimeni și nu dau socoteală nimănui. Sunt mîndră de libertatea mea; e rezultatul meritat al unor lungi suferinți. Ne cunoaștem de puțin; mi se pare totuși că ne cunoaștem de totdeauna. Ne vom despărți poate curînd; țin însà la opinia d-tale. Îți voi face chiar o mărturisire sinceră: n'am ținut la opinia nimănui cum țin la opinia d-tale. Nu voi să pleci, judecîndu-mă rău.

Andrei o privi recunoscător. Ea continuă:

— Cum n'am nimic de ascuns, îți voi spune totul. Vei înțelege cît de grea e situația unei femei singure.

Apoi cu o nuanță de ironie în' glas:

— Acum rămîne să-mi spui.... cu cine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu solemnitatea lui obicinuită în cele mai mici gesturi, Andrei îi mărturisi :

— Cu Puiu Cercel.

O privi drept în ochi. Fața femeei se destinse într'o înseninare divină ce se sfîrși apoi printr'o exploziune spontană. Intreaga ei ființă încordată o clipă se topi în unde cristaline și gîlgîitoare :

— Cu Puiu ! De ce nu cu Còlea Malinoff, — mi-ar povesti istorioare galante de pe timpul lui Cuza-Vodă. Nu cunoști încă pe Puiu, amicul meu. Nici nu te întreb cine ți-a putut spune o astfel de enormitate : cu Puiu !

Lulù tăcù. Enormitatea îi, părù evidentă și lui Andrei.

— Puiu e prietenul meu de copilărie. Ne-am jucat împreună ; pe picior port încă urma unei sgîrieturi. Am crescut ca frații — deși nu mi-a făcut prea multă cinste. Primim însă familia așà cum e ; n'o discutăm. Pierzîndu-și timpul și averea în străinătate, cu nimicuri, a ajuns organizatorul balurilor de aici. Cumulează și profesiunea de cronicar de vară a unui ziar din Capitală. De pe urma acestei profesiuni am și beneficii. In cronicile lui sunt trecută cea dintîi „la toute charmante madame Loulou-Calomfir" ; în fastele lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mei mi se înregistrează astfel nuanțele numeroaselor mele rochii.

Lulù se oprì. Spre banca lor venià Puiu Cercel, în costum de tennis și cu racheta în mînă : un copil aproape, un copil îmbătrînit însă prin cutele fine din colțul ochilor, prin palidifatea și aerul de oboseală distinsă ce i se citià pe figură ; cu mîna stîngă își jucà mereu monoclul cu un gest de supremă nepăsare. Se înclinà puțin în fața lui Lulù, cu familiaritate și cu o artă desăvîrșită de a nu vedeà pe Andrei.

— Partida e începută ; te-am căutat prin tot parcul. Nu știam că te odihnești la umbra brazilor cu domnul, (se oprì ca și cum i-ar fi scăpat numele) cu d-l Lerian.

Simțind intenția jignitoare, Andrei n'o subliniè totuși prin nimic. Se mulțumì să-și încline capul afirmativ. Lulù intervenì :

— Nu știi însă de ce vorbeam la umbra brazilor !...

— Despre amor, răspunse Puiu, ferm.

— Mai rău : despre tine.

— Luîndu-și aerul de copil vițios, Puiu suspinà :

— Bine că nu eram aici ! Imi numărați, de sigur, examenele de la drept nedate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sau îmi recapitulați datoriile, căci nu îndrăznesc să cred că vă ocupați de operele mele literare.

Lulù îi răspunse în acelaș ton :

— D. Lerian îmi comunică tocmai un svon despre mine și despre tine — lucrurì interesante !

Invîrtind racheta în aer, Puiu isbucnì sgomotos :

— Bravo Lulù, vezi dacă nu ești cuminte ! Ți-am spus că o să ni se întîmple într'o bună zi.

Apoi către Andrei, ceremonios :

— Domnul Lerian e prea bun că se ocupă de nimicurile noastre. Facem și noi ce putem în acest oraș de provincie pentru a întreține curiozitatea Bucureștenilor blazați.

Inclinîndu-se apoi spre Lulù :

— De la jocurile copilăriei nu ne-a rămas de cît jocul amorului, Doamnă ; opinia publică prin glasul autorizat al d-lui Lerian ne invită...

Vorbele lui exprimau atîta umor, în cît Andrei zîmbì. Apoi cu aerul lui strengăresc, Puiu luă la braț pe Lulù, îndreptîndu-se spre tennis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

XV

Rămînînd singuri, Puiu își părăsi masca de copil spiritual și nepăsător. Intorcîndu-se spre Lulù, zise apăsat :

— Ai puteà să te compromiți mai puțin cu domnul àsta !

Femeia rîse scurt, silit și provocător.

— Bravo. Puiule ! Ai ajuns să-mi porți grija ! Nici nu te gîndești că numai tu mă poți compromite.

D. Lerian, dimpotrivă, mă reabilitează. Dovedesc lumii că pot sta de vorbă și cu oameni serioși. D. Lerian îmi completează educația ; îmi vorbește despre teatru, despre muzică, despre expozițiile de pictură din București, și despre alte multe lucruri. Tot ce n'am învățat dela Iorgandà, de la Calomfir, și de la tine, învăț acum de la dînsul.

Puiu își pierdù repede gravitatea. Nu'l prindeà. Se înclină deci ironic :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

— Te voi fi învățat totuși și eu cevà, doamnă.

Lulù făcù și ea o reverență :

— Negreșit, domnule, și îți sunt foarte recunoscătoare. Bietul lorgandà erà ocupat cu damele de pică, de treflă, de cupă și de caro. Nu-i mai rămînea timp și pentru mine. Preferà să se ducă la haremul lui de la club. Bietul Calomfir erà conștiincios și monoton : cântà o arie fără variații. Ai trebuit să vii tu, copil vițios și ingrat, ca să mă faci să gust felicitățile amorului și să-mi arăți ce poate adăugà omul naturii. Nu cred să te plîngi de docilitatea mea amoroasă.

Puiu o privì protector :

— Nu mă plîng. Am găsit în tine o aplicație și un temperament la înălțimea principiilor mele.

Lulù rîse sensual.

Nu erà copilul de adinioară, cu linia pură și feciorelnică, cu glasul suav și sincer, cu privirea limpede ; devenise o femee impură și perversă... Legătura ei cu Puiu datà de mulți ani, din copilărie. De cînd începuse să-i vorbească nelămurit instinctul, întîlnise în cale gura sensuală a lui Puiu; de cînd se jucau nevinovat, buzele lor se întîlnise ca dintr'o atracție irezistibilă. Ne cunoscînd nici unul misterul amorului, îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căutară împreună cu bunăvoință. Cînd îl găsiră, se speriară de ce făcuse, fără să dea însă îndărăt. De atunci, cu toate despărțirile la care îi siliseră împrejurările, rămaseră uniți. Nu se iubiau; nu le trecuse niciodată prin minte să'și spună o vorbă de dragoste. Îi unià însă prima sensație a păcatului și conștiința unei legături neîntrerupte, pe care o întreținea vițiul. Erà de ajuns să-l vadă pe Puiu ca să se deștepte în ea copila de odinioară ce aduceà jertfe amorului în toate ungherele casei. Ochii îi străluceau cu subînțelesuri sensuale; gura îi înflorì roșie; vițiul ce i se rostogolià prin vine îi împurpură obrazul. Printr'o minunată putere de a se schimbà, Lulù se adaptà tuturor celor ce-i deșteptau interesul sentimental; se încrustà în personalitatea lor, ducînd o splendidă viață parazitară. Erà o materie în fuziunea ce se turnà în feluritele forme ale amorului; devenià sentimentală sau sensuală, naivă, sau perversă după sufletele cu care se amestecà. Cu Andrei erà lilială; cu Puiu, un flux de sînge îi ardeà vinele. Cuvintele lascive i se desprindeau pe pe buze ca niște roade coapte de pe ram. Devenià o Menadă impudică.

Puiu privì ironic spre dînsa; în svîcnirea tîmplelor, în purpura obrazului și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în lîncezeala ochilor, recunoscù femeia, pe care o sculptase în brațele lui, printr'o lungă și savantă pregătire. Mîngîindu-i mîna docilă, îi șoptì:

— Te iert.

Nu'și mai aduceà nici el aminte de ce o iertà... Imagina lui Andrei i se ștersese. Aveà ochii tulburi. Reculegîndu-se apoi, adause:

— Făgăduește-mi însă că o să te arăți mai puțin cu Lerian.

Lulù tăcù. Erà încă sub impresia cuvintelor ce-i tulburaseră simțurile. Ii trebuì cîteva clipe de liniște. Se însenină apoi; ochii i se limpeziră. Rostì deci cu gravitate:

— Dimpotrivă, trebue să mă arăt cît mai mult cu dînsul. E cel mai bun mijloc de a abate clevetirea lumii. Mă va clevetì cu dînsul, și ne va lăsà pe noi în pace.

Argumentul părù hotărîtor. Puiu îi recunoscù temeinicia. Protestînd la început de formă, convenì apoi:

— Bine, primblați-vă prin parc ca doi îndrăgostiți cît voiți. Deseară viu însă la tine.

Lulù tăcù iarăși. Puiu o privì cu nemulțumire. Venià de obiceiu la cea dintîi che-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

mare. Lulù se simţi tulburată. Ca din adîncul conştiinţii îngînă totuşi:

— Nu, nu. Deseară nu...

In faţa palidă a lui Puiu trecù o undă de sînge; pe frunte i se crestă o dungă. Nu voia! Dacă i-ar fi propus adinioară, cînd lunecase în vîrtejul simţurilor, da. Acum însă nu. Simţia un îndemn al unei conştiinţi deşteptate. Prezenţa spirituală a lui Andrei o învăluia; ochii lui buni o priviau idealizînd-o, înnobilînd-o.

Fixînd-o cu supremă nepăsare prin monoclu, Puiu o întrebă:

— Şi pentruce nu astă seară?

Ca smulsă din vis, Lulù răspunse calm:

— Se vorbeşte de noi şi trebue să fim deci mai prudenţi.

Puiu nu erà convins:

— Şi ce-mi pasă de ce crede Lerian sau alţii!

Lulù insistă:

— Nu-ţi pasă ţie, fiindcă nu ai nimic de pierdut. Imi pasă însă mie. Viaţa mea nu-i încă încheiată.

Puiu mormăi:

— Te interesează prea mult domnul ăsta...

Lulù îi răspunse calm:

— Nici ăsta, nici altul. Gîndeşte-te însă la situaţia mea delicată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Văzîndu-i apoi chipul de copil mînios, Lulù voi să-l îmblînzească :

— N'ai nici o grijă. Nu ne leagă cuvinte mari, nici jurăminte sacre. Ne leagă totuşi opt ani. Cînd îmi va bate inima aiure, o vei şti cel dintîi, copil ingrat. Iţi vei primblà atunci viţiul în alte părţi. Suntem camarazi şi nu trebue să ne ascundem adevărul.

Măgulit, Puiu se îndulcì. Şi ca şi cum nu s'ar fi întîmplat nimic, cu o mînă deschise portiţa tennisului ; cu cealaltă respinse cu racheta o minge ce erà să lovească pe Lulù.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

XVI

Lulù se pregătià tocmai să plece. Sfîrșise partida de fennis; obrazul i se împurpurase. Se simțià mai sprintenă. Făcînd cîțiva pași în parc, auzì din spate un glas tremurat și patetic:

— Lulù!

Se întoarse. Un necunoscut se apropià de dînsa, salutînd'o cu semne de familiaritate. Lulù nu-și aduse aminte de unde-l cunoșteà. Apoi, dintr'o dată, o viziune îi împlîntă un pumnal în inimă. Se roși pînă în rădăcina părului. Ar fi voit să fugă. Erà prea tîrziu. Sandu Mirescu îi și luase mîna, sărutîndu-i-o cu un gest de intimitate.

Inalt, bine făcut, deși tușià mereu sec, cu un profil fin, cu fruntea desvelită, cu un nas ascuțit cu nări subțiri ce fremetau, Sandu aveà o distincție apa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

rentă. Glasul lui sentimental și melodramatic, elocința lui ușoară și goală puteau înșela pe mulți; înșela, cu siguranță, pe femei. Le încîntă cu vibrația caldă a vocei și prin explozia lui sentimentală. Nerespectîndu-le în sensul lor precis, nu-și căută cuvintele. Lucrurile cele mai mici luau întorsături senzaționale. Amplificarea și exagerarea erau funcțiile lui naturale. Nu puteai ști de e sincer; părea totuși. Aspectul lui fizic și moral nu inspirà încredere oamenilor ponderați; exagerația detunà; elocința erà pur verbalà; caracterul nesigur. Pe femei le captivà însă. Luminița ochilor lui verzi iscodià și ademenià. Era «omul» lor. Nu trăià de cît pentru dînsele; se învîrtià în jurul lor cu o adorație declamatorie ce le ameția. Se preocupà de toate amănuntele ce duc la gestul suprem al amorului. Poet sentimental și spumegos, gustà din beneficiile profesiei, valorificîndu-și reputația prin cuceriri tangibile. Cîntà cu măestrie pe orga sufletului femeei. N'o idealizà de cît în aparență și la început; procedà apoi la acțiune. Declamà patetic și își întindeà brațul; cînd îl strîngea, prada cădeà. Fascinà prin nu știu ce feminitate a atitudinii sentimentale, în care se simțià totuși masculul. După ce-și ajungeà sco-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr/1901-1937

pui, evoluă spre noi cuceriri. Nu se ivise încă femeia care să-l încătușeze.

In Decembrie, Lulù venise, ca de obiceiu, la București. Venià din nevoia de a evadă din cercul orășelului ei, din nevoia de a-și face rochii și cu vaga aspirație spre libertatea orașelor mari, cu misterul, cu aventurile din orice răspîntie, cu toate posibilitățile plăcerii. Se simțià ușoară; nu se temeà de ochii iscoditori ai vecinului. Libertatea mișcărilor îi da o imensă fericire, modelîndu-i un suflet nou; înzăgăzită atîta timp, viața se revarsà sub forme capricioase și lacome de sensații. Nu o reținea nimic. Crezîndu-se necunoscută și nesupraveghiată, i se părea totul permis.

Cu ochiul lui iscoditor, Sandu observase din primele zile silueta fină a luĭ Lulù... O urmărise cu privirea lui ce îmbrățișà și desbrăcà; clipind din ochi, ea îi răspunsese printr'un zîmbet nedefinit, pe care știința lui amoroasă îl interpretà lesne. Intîlnind-o deci într'o dimineață în fața Ateneului, Sandu îi oferì un buchet de violete exotice, cu glasul lui cald și declamator:

—. Permiteți-mi, doamnă, acest mic omagiu al unei admirații mari.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rpdr/1901_1932

Fără sfială, Lulù îl primì:

— Îți mulțumesc, domnule: dar ce risipă!

Sandu își începù brusc romanța:

— Doamnă, ai revoluționat Capitala. Ne mai văzînd un profil atît de pur de adevărată camee romană, trecătorii se întorc după d-ta. Par un Orfeu multiplu, privind după o Euridice rămasă în urmă.

Lulù îi ascultă cu surpriză plăcută glasul sonor, teatral, patetic. El își intră apoi în rol, lăudînd-o în amănunt și în t o t a l, entuziasmîndu-se, delirînd. Ea tăcù, roșie de plăcere; muzică necunoscută o tulburà; sub privirea lui îndrăzneață plecă ochii.

Ajungînd la un colț de stradă, făcù gestul despărțirii. Tragic, ca și cum s'ar pune între dînșii eternitatea, Sandu o întrebă:

— Cînd voi avea fericirea să te mai văd, frumoasa mea camee?

Lulù își revenise în fire. Luxura ce-i ardeà vinele îi dădù un aer îndrăzneț. Răspunse deci fără emoție ca la o întrebare firească:

— Cînd vei vol.

Rămînînd o clipă pe gînduri, el nu'și trădă totuși mirarea. Se înclină iluminat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atunci chiar azi la ora 5 la Hotel Astoria, camera No. 45.

— Prea bine, răspunse ea cu sfidare.

Și ca și cum ar fi zis lucrul cel mai firesc, Lulù cotì la dreapta, sub privirea neîncrezătoare a lui Sandu, care nu-și puteà închipui că va venì; voise numai să scape de dînsul.

La ora cinci, o bătae în ușă îl făcù să tresară. Din p e r v a z apărù Lulù, cu voaleta trasă peste figură, cu mișcarea sinuoasă a șoldurilor, — o mișcare, pe care o adoptà involuntar de cîte ori venià în Capitală. Păcatul ce plutià pretutindeni o împresură, învăluind-o în mistere. Mergînd la biserică, ai fi crezut că se duce la o întîlnire.

Intrînd, zîmbì cu provocare:

— M'am ținut de cuvînt.

Aruncă ochii în jur, cu oarecare decepție: o odăiță modestă de hotel, cu cîteva volume răvășite pe măsuță, cu cîteva cromolitografii și cărți poștale ilustrate fixate pe pereți. O umbră de nedumerire îi trecù prin ochi. Băgînd-o de seamă, Sandu nu-i dădù răgazul reflecției, înțelegînd că totul ar puteà fi pierdut. Nu mai erà tenorul sentimental din stradă; nu se mai pierdù în lirism. Îndrăzneț, păși la fapt; în cîteva clipe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr-1901-1932

mîna lui dibace îi desfăcuse haina. Lulù nu se aşteptase la procedee atît de hotărîte; căutase aventura; îi pusese însă mintal oarecare limite. Privirea perversă a lui Sandu o ameţì; energia lui o moleşi. Simţurile i se tulburară; din vasul sufletului i se ridică deasupra mîlul impur. Ochii i se rostogoliră în gol; viţiul i se înălţă în j a r u l obrazului şi în tremurarea nervoasă a gurei; chipul ei de copil îşi pierdù armonia liniilor; femeia împudică se deşteptă — nu femeia care iubeşte şi se dă, ci femeia cuprinsă de delirul bachic ce simte nevoia luxurii, femeia ce vrea să fie pîngărită şi umilită

Goală, se îngrămădi într'însul:

— Spune-mi sincer, — drept cine mă iei?

Stăpîn pe sine, Sandu, îi răspunse zdrobindu-i buzele:

— Drept o femee din lumea mare...

Iar ea, rîzînd senşual, cu nările răsfrînte şi roşie de incendiul simţurilor, gemù:

— A, nu! Nu, asta... Nu vreau, nu vreau.

Sandu o privì întrebător. Ea horcăi spasmodic:

— Sunt... o... aşi vrea să fiu o...

N'avù timpul să sfîrşească deoarece nici Sandu nu dorià altceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Cînd deschise ochii, se văzù goală pe un covoraș în fața oglinzii. Se deșteptase dintr'un somn adînc. Pierduse noțiunea timpului. Unde se-află? Cîte ceasuri erau? O moleșeală îi închideà pleoapele. Zărind pe fotoliu pe Sandu, își aduse aminte ca prin ceață. Se rușinà. Voi să-și pună mîna la ochi; îi căzù ca o bucată de plumb. Cătă în lături și se văzù iarăși goală în oglindă. Putù atunci reacționà. Întinse mîna spre pat de-și trase cămașa. O îmbrăcă repede... Se sculă apoi, ametită.

Sandu o privià, tăcînd... Intr'un tîrziu, Lulù îl întrebă cu un zîmbet îndoelnic și cu un gînd, ce venià de departe:

— Ce ți mai face nevasta?

Sandu cătă la ea mirat. Nu erà însurat. Dar Lulù stărui:

— Crezi că nu știu că ești însurat!

El prefera să n'o contrazică:

— Și de unde știi?

Iar ea cu acelaș zîmbet enigmatic:

— Te-am văzut la Iași. Stai pe Strada Lăpușneanu în casele acele atît de frumoase... Te-am recunoscut de cum te-am văzut... .

Sandu nu fusese niciodată la Iași Nu voì totuși să o desamăgească:

— Așàà! Și mie nu mi-ai spus nimic. Aveai aerul că nu mă cunoști.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Lulù îl privi lung în ochi, cu nedumerire, cu o vagă bănuială că se înșelase. Căutînd în jur, văzù sărăcia odăei cu cele cîteva cărți poștale bătute în perete; nu erà o odae de călător ci locuința modestă a unui om ce stă la hotel. Clătină din cap... Se îmbrăcă nervos, își puse jacheta... Pe buze îi plutià o întrebare... Șovăi totuși... Înțelegeà că se înșelase și că aveà să vorbească de prisos... Îndrăznì numai să murmure, întinzîndu i mîna:

— ...Atunci?

Sandu îi înțelese privirea; îi citise de pe buze așteptarea. Se făcù totuși că nu înțelesese. Se înclină, sărutîndu-i mîna.

— Atunci? Am rămas cu amintirea celui mai plăcut ceas din viața mea...

După șase luni, Lulù vedeà acum pe neașteptate pe necunoscutul dela Astoria. O pînză i se lăsă pe ochi și pe simțire: de unde răsărise de odată această fantomă a trecutului ei ușuratec? Îl măsură cu privirea ca și cum nu l'ar fi cunoscut. Sandu îi strîngeà însă mîna cu o intimitate veche. Dădù apoi drumul glasului cald:

— In scurta dar plăcuta noastră întîlnire, scumpa mea doamnă, n'am avut ocazia să mă prezint; cred că ne-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main-1901-1932

întrebuințat timpul mai bine, adaose el cu fatuitate. Nu sunt leșeanul din Strada Lăpușneanu cum ai bănuit. Sunt Sandu Mirescu.

Lulù îl privì rece, fără să răspundă. El insistă înțepat:

— Poetul.

Lulù nu dădù semne că-l cunoaște. Sandu își mușcă buzele:

— Cît despre d-ta am simțit dela început că nu ești ceiace voiai să pari.

La rîndul ei, Lulù își mușcă buzele. Un val de sînge îi năpădì în obraz. Pămîntul i se deschise dinainte.

— Am aflat apoi că am avut plăcerea de a primi în modesta mea cameră pe d-na Lulù Calomfir...

Lulù tăceà mereu.

— In zadar te-am căutat. Nu te-am mai găsit...

Ea abià putù îngînà:

— Am plecat a doua zi.

— Așà! Atunci se explică. Dela bunul meu prieten, Ciprian, am aflat însă că ești aici.

Lulù înclină din cap, făcînd gestul despărțirii. Sandu continuă:

— Nu-ți pot oferì violete. Te întreb însă acum ca și atunci, cînd voi aveà plăcerea să te mai văd?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revista Transilvania (Sibiu) 1901-1932

Ea avù, însfîrșit, tăria să răspundă:

— La băi toată lumea se întîlnește destul de des.

Sandù o privì pătrunzător:

— Cînd te-am cunoscut pentru prima oară, mi-ai dat o întîlnire pe la cinci. Ceasul acesta nu ți-ar mai convenì?

Lulù abià își reținù lacrimile. O coprinsese disperarea. Se uità cu desnădejde la Sandu. Stăpînindu-se totuși să nu plîngă, zise cu glas dureros:

— Nu te înșeli asupra mea, domnule. Sunt, în adevăr, doamna Lulù Calomfir. M'ai cunoscut într'un moment de aberație. Ar fi prea greu să-ți explic motivele. Mi-e rușine, domnule, de acea amintire. Te rog, te implor să uiți totul. Ceeace s'a întîmplat la București nu se mai poate întîmplà aici, într'un orășel, în care sunt cunoscută... Stăm chiar de prea multă vreme de vorbă. Mă ierți de mă văd silită să plec...

Și, salutînd îndurerată, plecă.

Privind-o lung, Sandu mormăi printre dinți:

— Vom mai vedeà f

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

XVII

Lulù lăsă geamurile deschise. Adierile nopții o mîngîiau lin pe frunte, sburătăcindu-i părul fin din jurul tîmplelor. Avea nevoe de atingerea vîntului ce o alină fără să o întrebe. Nu dorià s'o întrebe nimeni nimic; i se încleștase gura; n'ar fi putut scoate o vorbă. Se gîndià numai; gîndirea o tortură însă. Intîmplările zilei o abătuse; erà nervoasă; avea fiori nelămuriți. Vîntul îi mîngîià fruntea aprinsă, i se strecurà sub haina largă de casă. Își simțià în trup o căldură, tăiată de răceli repezi. O scuturau ușoare friguri.

Se gîndì deodată la Andrei. Și, deși nu avea imaginație, îi văzù chipul palid,— aproape, ceia ce nu i se mai întîmplase. Erà roaba realității, suferind ascendentul sensațiilor, fără să le poată evocà totuși. Niciodată nu simțise atît de tangibil o pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon/1901-1932

zență iubită, cum îl simțiă acum pe Andrei. N'o impresionase totuși prin nimic: nici prin frumusețe, nici prin dominație. Îi plăceă să'l întîlnească, mereu, cu o sete nouă, să-i audă glasul cuminte, sau să stea alături, ascultînd fîșîitul armonios al vremei ce trece. De unde îi veniă oare această plăcere? Lulù n'o puteă înțelege. Nu găsise pînă acum în amor decît beția și vițiul; nu pricepeă deci simțirea nouă care o legănă. Nu iubise nici odată. Nu stătuse încă la geam, cu gînduri nelămurite, cu o dulce melancolie, respirînd răcoarea vîntului și privind spre stelele îndepărtate cu întrebări copilărești. Limitase amorul la dorință; deși fără ea, se simțiă acum învăluită în dogoarea unei tlăcări interioare, neîncercate.

De la cazino veniau încă acordurile frînte ale muzicei militare; dinspre parc străbăteă mirosul pătrunzător de molift. Lulù se gîndì iarăși la Andrei. Din nou avù senzația prezenței lui materiale: îi netezise părul pe tîmple. Erà vîntul. Zîmbì de absurditatea iluziei.

Îndoiala intrase în sufletul prietenului ei. Își dădeà bine seama. Pentru moment i-o risipise. Dar mai pe urmă? Cum puteà ea să lupte cu tot ce aveà să-i vină la ureche? Se scutură, nervoasă. Mîndria

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901_1932

o îndîrjì: «Și, la urmă, ce-mi pasă! N'am să dau socoteală nimănui!» Rămase astfel, glacială și demnă în suflarea vîntului. «Ce înseamnă omul acesta în viața mea? Nimic. Peste o lună pleacă. N'am de ce să mă chinuesc cu gîndul că va afla ceea ce alții știu poate de mult.» — Se mlădie totuși repede. Țineà ca Andrei să nu știe nimic. De ce? Dădù din umeri. Îl iubià poate? N'o credeà. Pentruce ideia de a nu-i află trecutul îi devenise atunci o adevărată obsesie? Și-o explică deodată.

Ceilalți o priviau ca pe o ființă ușoară, ca pe un obiect de desfătare. Pentru toți, erà «Lulù»: un simbol! Andrei o privià altfel; o ridicase pe un piedestal, o idealizase; îi deșteptase o mîndrie și o conștiință. Nu-i trezise, poate, iubirea; îi rămîntase însă pasta sufletului pentru deveniri posibile; îi deșteptase dorința secretă de a scapà din viața ce dusese pînă acum. Simțià o durere tăioasă la amintirea trecutului. Prezența lui Sandu Mirescu o desperà. Scena de la Astoria îi revenià în minte cu o preciziune chinuitoare. N'o mînase numai aventura acolò ci și o mare strîmtorare materială... Crezuse... își închipuise... Ce rușine! Se vedeà goală pe covorul din fața oglinzii, îngăimînd cuvinte impudice, în care vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

bia nu numai luxura biciuită ci și gîndul unei nevoi. Ce umilință!. Citise disprețul în ochii lui Sandu. Plecase zdrobită: se dase primului venit. Dorind să nu-l mai vadă, părăsise a doua zi Capitala. Și iată-l acum pe urmele ei. Omul o dorià, o cereà; aveà drepturi Nu-l puteà refuzà; i se dăduse doar atît de brutal! N'aveà cum să-i reziste... Vorbind prea mult, Sandu nu-i inspirà, de altfel, nici o încredere. Se îmbătà de propriul lui glas, dramatizà, exagerà. Fiind prietenul lui Ciprian, cunoșteà poate și pe Andrei. Le va povesti, desigur, întîmplarea.

Simți cum sîngele îi îngheață în vine și cum se îndîrjește din nou: « — Și dacă-i va spune! Poate să-i spună ce-o vrea... N'aveà nici o obligație față de nimeni». I se spovedise totuși, simțind nevoia sincerității. — Puteà oare să-i spună totul? Erà preà tîrziu; pentru dînsa viața luase o formă definitivă. Aveà atîtea lucruri de ascuns! Sandu venise tocmai cînd voià să rupă cu trecutul și să înceapă o existență nouă. Trecutul se răsbună totuși.

Deodată, dorì cu intensitate ca Andrei să plece cît mai repede. Nu-l va vedeà poate niciodată; să plece deci înainte de a-i vorbì Sandu. Îi va duce astfel ima-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom-1901-1952

ginea ei curată, păstrînd-o în amintire idealizată.

La gîndul acesta totul i se părù un vis. Erà imaterială. Nu-i mai vorbiau prin vine glasurile ispitei. Ce bine că nu primise nici pe Puiu în astă seară, ea care nu i se refuzase niciodată. Răcoarea nopții începuse să-i potolească neliniștea. Mîngîierea blîndă a naturii îi risipise tortura întrebărilor. Numai gîndul celui departe o veghià.

O ușoară bătae în ușă. Lulù tresărì. In ietacul abià luminat de o candelă se arată chipul vioi, cu clipiri șirete, al Siminei, — o fetișcană de țară, cu mișcări sprintene, și cu o feminitate trezită din contactul cu Lulù. Intrînd repede, Simina arătă cu ochiul spre ușă:

— Dudue, a venit...

Lulù tresărì din visurile ei de regenerare. Nu înțelese gestul Siminei.

— Ce întri așa de mă sperii? Cine a venit? Nu aștept pe nimeni.

Iar Simina clipind șiret:

— Domnul Mavru.

Lulù se împurpură. Simți un imens desgust. Văzù imaginea apoplectică a moșierului cu gesturile lui brutale. Minioasă, se răstì:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/mdri1901_1932

— Pe unde a intrat?

— Apoi nu i-ai dat matà cheia din fundul grădinii?

Așa erà. Venind de la moșie la date neprevăzute, Lulù îi dăduse cheia într'un moment de nesocotință.

Ea se prăbuși în fotoliu, cu capul între mîni. Erà disperată. Simina stăruì:

— Așteaptă în salonaș.

Lulù se revoltă:

— Nu, nu-l primesc. Spune-i că nu sunt acasă

— Te-a zărit la fereastră.

Lulù isbucnì:

— Spune-i atunci că nu-l pot primi, că sunt bolnavă — spune-i ce vrei. Nu-l lăsà însă să intre.

O coprinse apoi un plîns cu svîcniri nervoase. Își îngropă fața în palme, și plînse, plînse, întîi violent apoi mai domol pînă ce se ușură de furtuna, pe care o presimțià de mult în ochi...

Se gîndi apoi la situația ei: Puiu, un ușuratec, de care n'o legà decît obicinuința plăcerii. Se gîndì la cele trei rochii, pe care nu le plătise încă, se mai gîndì la atîtea alte greutăți, pe care numai ea le știà... Nimeni n'o ajutà... Realitatea tragică o prinsese în cleștele ei inexorabil și o înmlădie în formele ei fatale. Se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/ndr1900_1932

toarse deci cu o dureroasă resemnare spre Simina:

— Simino!

Fata erà tot acolo, privind cu înțelegere spre dînsa.

— Simino, n'a plecat d Mavru?

— Nu.

Cu un glas de copil, în care intrà o totală supunere în fața fatalității, Lulù suspinà:

— Bine. Spune-i să intre.

Simina voì să plece. Lulù o chemà din nou:

— Inchide mai întîi fereastra și dà drumul storului.

Cu o mișcare apoi rapidă, își șterse ochii cu batista, își trecù puful de pudrà peste obrazul înroșit, și, supusă, își așteptă destinul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

XVIII

Lulù şi Andrei se vedeau în fiecare zi, la cazino, la tennis, în parc, la dînsa acasă. Nu se mai săturau unul de altul în scopuri ce treceau peste înţelegerea lor. Abiă se despărţiau şi se doriau iarăşi; n'aveau să-şi comunice nimic; li se părea totuşi că uitase tocmai ceia ce trebuiau să-şi spună. Reînoiau pretextele de a se vedeà cu o ingeniozitate nelimitată.

Nu'şi făceau declaraţii; nu pomeniau de propriile lor sentimente; vorbele aveau însă rezonanţa unei adînci intimităţi. In fiecare vibrà sufletul. Lulù n'aveà cultură, nici lectură: printr'o intuiţie nebănuită pînă acum, găsià totuşi observaţii fine. Aveà un fel personal de a'şi exprimà gîndul ce-i plăceà lui Andrei...

Nu se întîlniau numai, ci îşi şi scriau. Orice petec de hîrtie erà binevenit, pentru a-l acoperì cu slove înfrigurate ca să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu-și spună nimic. Se spovediau necontenit. Lulù îi înșira nimicurile zilei de la amănuntele rochiei, plătite de Mavru, și pînă la tulburările ei fiziologice, din nevoia de a trezi un ecou, un interes în prietenul ei. Planuri de viitor n'aveau: și aceasta făceà farmecul prieteniei lor spirituale; nu'și bănuiau gînduri ascunse. Uitase să-și spună că se iubesc; nici nu știau, de fapt, de se iubesc. Erà mai mult o infiltrare lentă, o contopire, fără violențe amoroase, nevoia unei totale comuniuni sufletești. Andrei îi povestise, de altfel, trecutul, cu deziluziile lui, cu neîncrederea ce l rodeà; nevoia certitudinii îl dominà. Nu puteà iubì, bănuind. Lupta celor două elemente dușmane din sufletul lui se hotărîse. Biruise iluzia creatoare. Incidentul cu Puiu fusese uitat; alte mici șoapte și aluzii indiscrete lunecase pe lîngă dînsul fără să-l clatine. Nici nu le amintise lui Lulù. Sinceritatea și nevinovația ei îi deveniseră evidente; nimic nu le puteà sguduì. Calomnia puteà deci șuerà: erà omagiul indirect adus frumuseții și chiar virtuții. Prin ea se răsbunau sufletele josnice împotriva tuturor supremațiilor; erà spuma murdară, pe care o aruncă marea spre vîrfurile neatinse ale stîncelor. Idealismul creator îl dominà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

deci, fără voe: aveà în suflet o mașină de ideal ce ar fi putut transfigurà tot universul... Fabricà, fabricà... Oamenii luau aspecte nobile și dezinteresate; viața îi păreà frumoasă. Din Lulù, făcuse o ființă cu nici o asemănare cu realitatea, o ființă sinceră, spontană; un copil nevinovat și nepătat de răutatea lumei. Știà că fusese măritată de două ori, într'o succesiune cam imprecisă, — el o voià totuși fecioară. Îi atribuià o virginitate morală, absurdă, proiectând-o într'o regiune ideală, dincolo de hotarul bunului simț. Puterea lui de a idealizà nu lucrà însă numai în abstract; sculptà și realitatea lui Lulù; o modelà după propria lui viziune. Involuntar, ea se adaptà idealului lui Andrei, devenind creațiunea lui. Instinctele perverse tăcuse; în suflet îi germinase o nouă viață...

Trecutul nu se puteà nimici totuși. Cu lungul lui șir de amanți și de aventuri el se prelungià în prezent, urmând-o pretutindeni, imperios. Sandu devenise amenințător. Diomò așteptà și el ca o fiară. Iluziunea lui Andrei o purificà însă și o înnobilà; prin acțiunea ei păreà un fir de praf ce căpătà o viață neașteptată sub acțiunea razei solare. Reușià uneori să uite și să se înșele pe sine. Realitatea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatrans.ivania.ro/mor/1900-1932

o svîrlià în brațele lui Mavru sau ale lui Puiu. După ce scapă însă de violența unuia și de viținl celuilalt, se refăcea iarăși sub influența idealizării lui Andrei. Il primià cu o suavă candoare; se înfiorà la o ușoară atingere a mînii lui. Ce puțin lucru trebue ca să fii fericit!

O vorbă... o atingere a mînii... un zîmbet. Și totuși fericirea e atît de grea! Căile vieții sunt atît de încurcate!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/mdrr1901-1932

XIX

In înserarea ce se lăsă grea, Lulù şedeà la geam şi cu nerăbdarea aşteptării dar şi cu o tristeţă nelămurită ce o încercà de câtva timp. O urmărià o presimţire: frica unei nenorociri invizibile. Nici odată nu fusese totuşi mai fericită ca acum; gustà atîtea bucurii, pe care odinioară nu le înţelegeà. Andrei o învăluise în plasa lui fermecată. Netulburat de nici o bănuială, o vedeà prin aceeaş prismă a iluziei...

Uşa scârţîi uşor. Crezînd că e Andrei, Lulù tresări. Simina îşi arătă ochii şireţi, Clipind repede, îi întinse un bilet adus de un om. Lulù îl desfăcù nervoasă. Inima îi svîcnià. Erà dela Sandu. Citindu-l, i se urcă sîngele în obraz. I se împlinise presimţirea că omul i se va pune deacurmezişul. O voià cu orice preţ, chiar numai o singură dată. Amorul lui propriu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

de cuceritor i se deșteptase. O pîndia pretutindeni, la cazino, în parc, în poarta casei. O implorà și o amenințà.

Acum îi scrià într'un stil dîrz, cerîndu-i voe, imperios și încordat, s'o vadă înainte de a plecà. Așteptînd pe Andrei, Lulù se simțì pierdută.

Luă o foae și, fără să mai reflecteze, scrise repede: «Domnule, te implor lasămă; uită-mă. Ce-a fost odată, nu mai poate fi niciodată, niciodată». Simina ieșì la timp. Peste cîteva minute, intră și Andrei.

Lulù îl întîmpină la ușă cu febrilitate. Luîndu-i mâna, i-o mîngîie, mîngîindu-se de ea. Il privì ca și cum nu l-ar fi văzut de mult. Il așezà în fotoliu, iar ea se lăsă pe un scăunaș. Zîmbià copilărește și devenià apoi serioasă. Andrei o privià îngrijorat... Venind, se întîlnise cu Arteniza Vardali, care îi vorbise cu înțeles despre văduvele ce duc o viață ușoară, pe cînd atîtea fete caste nu'și găsesc un bărbat. Apăsă asupra primejdiei femeilor care, sub forme candide, ascund suflete nesățioase și perverse. Altădată, Andrei s'ar fi clătinat; acum ascultase indiferent, ocolind chiar amănuntele, pe care Artemiza se pregătià să i le dea. Interesul femeei erà evi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

dent; se mulțumi deci să zîmbească, făcîndu-se că nu înțelege. Încrederea lui era atît de indestructibilă, încît povesti totul lui Lulù, glumind asupra intențiilor matrimoniale ale Artemizii.

Lulù rîse nervos, îngînînd: «da, da... așa? Biata Artemiza, nu găsește un bărbat pentru Cleo»... Cătă apoi spre ușă. Andrei îi luă mîna.

Privind-o blînd, îi spuse:

— Ce ai?

Tresărind, ea voi să-și tragă mîna.

— Nimic.

— Atunci de ce-ți tragi mîna?

Lulù protestă; nu-și dădu-se seama. Ca să i-o dovedească, își strînse pumnul mic în mîna lui mare. Andrei insistă.

— Ai totuși ceva.

— Sunt puțin cam nervoasă. De cîteva zile mă urmărește o presimțire.

— Ce presimțire?

— Că o să ne despărțim.

Andrei îi mîngîiè mîna:

— Ce copilă ești!

Lulù privi din nou spre ușe.

Andrei îi spuse cu blîndețe:

— De ce te uiți mereu la ușe?

Lulù tresări iarăși.

— Mă uit la ușe?

Se gîndi apoi puțin:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

— A, da, ai dreptate. Mă tem să nu ne tulbure cineva.

Andrei o privi nedumerit căci n'o văzuse temîndu-se pînă acum. Nu-şi exprimă totuş nedumerirea. Ca să schimbe vorba, Lulù şoptì:

— N'ai crezut nimic din ceea ce insinuà Artemiza?

Andrei întărì:

— M'am deprins cu clevetirile. Nu mai au nici un efect.

— Iţi mulţumesc că n'ai crezut. Va venì totuşi o zi cînd vei crede. Simt că va venì acea zi — şi atunci ne vom despărţì.

O lacrimă i se arătă în gene. O şterse repede.

— Nu va venì niciodată.

Ea zîmbì trist:

— Iţi mulţumesc. Simt însă că va venì. O cît aşi dorì să plec din orăşelul acesta!

Andrei îi spuse simplu:

— Vei plecà.

Ea îl privì, cu ochi mari, fără să priceapă:

— Cum voi plecà..?

Nu-i răspunse deocamdată. Ochii îi vorbiau însă. Sub impulsiunea unei forţe naturale, el îi trecù braţul pe la spate; capul femeei i se lăsă domol pe umăr. Se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

pusese pe atîtea umere, și, totuși, părea acum că se pune pentru prima dată, ușor și nevinovat. Andrei îl privi cu duioșie ca pe o povară prețioasă. Era mai mîndru de greutatea lui de cît dacă ar fi purtat greutatea cerului. Simția o dulceață, pe care n'o mai gustase niciodată. Și dintr'o dată buzele li se uniră într'o sărutare nesfîrșită. Cînd se desfăcură din încleștarea gestului etern, Andrei zise domol:

— Lulù, primești să fii soția mea?

Ea începù să plîngă nervos; își ascunse chipul în mînele lui, șoptind:

— Ce fericită sunt, ce fericită sunt!

Andrei continuă:

— Ne vom instală la București. Vei scăpà de clevetirile lui Diomò și ale Artemizii.

Lulù lunecă jos de pe scaun, la picioarele lui. Își așeză căpșorul blond pe genunchii lui, ațipind de emoție și de fericire, ca un copil.

Abià plecase Andrei și se auzì în vestibul, glasul ascuțit al Siminei. O voce bărbătească o dominà totuși. Deschizîndu-se apoi violent ușa ietacului, intră Sandu. Era calm, demn. Lulù păși spre dînsul, înfrigurată:

— Te-am rugat, domnule, să nu vii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sandu îi răspunse rece:

— Din colțul străzii am înțeles de ce țineai să nu vin. Am așteptat să plece Lerian, și acum am crezut că pot intră.

Lulù isbucnì:

— Oricare ar fi fost motivele mele, te rog, domnule, să-mi redai liniștea, pe care mi-ai furat-o. Uită-mă, părăsește acest orășel, în care urmărirea d-tale mă compromite.

Sandu își păstră răceala:

— Nu te neliniști, doamnă. Mîne voi plecà. Țineam numai să te văd ca să-ți cer iertare. Cînd ai venit la Astoria, am înțeles foarte bine că n'o făceai pentru mine ci pentru domnul din Iași de pe strada Lăpușneanu. Am abuzat deci de buna d-tale credință. Pe cînd te țineam în brațe, mi-ai șoptit să te iau drept o cocotă; eu te-am luat însă drept o femee de lumea mare. Am contractat obligații față de dumneata, pe care nu le-am împlinit încă. Înainte de a plecà, țin însă să le împlinesc.

Vîrîndu-și mîna în buzunarul vestei, scoase repede o hîrtie de cinci sute, pe care o strecură pe măsuța de alături. Înclinîndu-se apoi, adaose:

— Acum, doamnă, plec. De vii la iarnă prin Capitală, sunt tot la Astoria.

Și ieși.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaiasi.ro/rdr/1901-1932

Lulù se prăbuşi pe blana de urs de lîngă pat. In zadar, Simina îi trecù pe la nas flaconul de eter. Se zdrobise ceva în ea. Fata o ridică încetişor ş'o întinse pe canapea. Intr'un tîrziu Lulù tresări. Privi în jur. Simina o veghiă la căpătîi, în ietacul luminat de candela roşie. Lulù îi spuse să plece. Voiă să fie singură. Simţiă în piept o rană, în care se răsucià un fier roş.. Cuvintele şi gestul lui Sandu o torturau.. Lunecase de atîţia ani în aventură, cu nepăsare. Niciodată nu se gîndise că face rău; acţiunile ei n'avuse alt mobil decît interesul şi plăcerea. Dispusese de corpul ei aşa cum voise.. Se bucurase totuşi de consideraţia ce i se cuvenià situaţiei ei; toate casele îi erau deschise. Nu cetise zîmbetul de pe buzele tuturor sau îl interpretase măgulitor. Pretutindeni simţise omagiul ochilor ce o admirau şi patima, pe care o semănà în drumul ei triumfal.. Toţi o doriau, de la adolescentul ce se oprià pe loc zărind-o, deşi nu cunoşteà încă formele amorului, şi pînă la Cõlea Malinoi, care-i sărutà podul palmei, suspinînd că nu are patru zeci de ani mai puţin... In jurul ei plutià o complicitate universală pentru a o îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pinge mai departe... Și acum, deodată, — nemernicul acesta îi aruncase cuvîntul ce o însemnà cu fierul roș al unei tragice realități....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md1901-1932

XX

In vestibul se auzì iarăşi glasul ascuţit şi certăreţ al Siminei, întretăiat de un glas bărbătesc mai violent.

— Duduia nu poate primì, e culcată, e bolnavă.

— Trebue s'o văd numai decît.

— Nu se poate; doarme.

— Deşteapt-o şi spune-i că sunt eu.

Lulù recunoscù glasul lui Diomò. Se înfiorà: ce voià dela dînsa? Şi cum cearta creşteà, deschise uşa:

— Lasă-l, Simino, să intre.

Diomò păşì pragul. Aveà o figură rea, încordată, de pasere de pradă; o bucurie feroce îi licărià uneori prin ochi.

Măsurînd de cîteva ori ietacul cu pas grăbit, isbucnì apoi:

— Ceia ce s'a întîmplat e destul de grav pentru ca să-mi iau libertatea de a venì la ora aceasta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr/1901_1932

Lulù îl privì, mută. Nu îndrăzni să-l întrebe ce se întîmplase. Diomò începù singur:

— Vin de la cazino. Eram cu Andrei Lerian, Ciprian, Malinof, cu maiorul Raşcu. Pe cînd ne sorbeam cafeaua, a sosit şi Sandu Mirescu. Ciprian s-a pus să glumească pe socoteala lui: venise în orăşelul nostru cu aere de cuceritor şi plecă acum învins. Provocat, Sandu ne-a povestit atunci mobilul sosirii lui. Intîlnise astă iarnă în Capitală o femee de o rară frumuseţe, care i-a şi dat întîlnire la Astoria de la primul schimb de vorbe. Ne-a descris scena de la hotel; necunoscuta îl luase drept un bogătaş din Iaşi. Aflînd acum că e aici, a venit după dînsa. I-a fost însă cu neputinţă să o mai înduplece. Astă seară i a cerut să-l primească. Ea n'a voit, trimiţîndu-i cîteva rînduri. A intrat totuşi, pentru a-i lăsa pe măsuţă o hîrtie de cinci sute,— nota neplătită de la hotel. Şi ca dovadă, — Mirescu ne-a arătat o hîrtiuţă. Cu toţi ţi-am recunoscut scrisul.

Diomò tăcù o clipă, privind-o cu o bucurie feroce. Continuă apoi, într'o contorsiune nervoasă a gurii:

— A fost un moment penibil. Livid ca un mort, Lerian a plecat fără o vorbă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdm1901_1932

Mută încă de spaimă, Lulù îl privià cu ochii mari, prin care treceà desperarea. Nu găsià nici un cuvînt.. Se uità, se uità și nu-i venià să creadă în năruirea subită a fericirii ei. Diomò continuă:

— De altfel, ne-am împrăștiat repede cu toții, iar eu am venit deadreptul la tine.

Fericită că se poate descărcà asupra cuiva, Lulù isbucnì:

— Și pentru ce ai venit? pentru ce?

— Am venit să-ți spun c'am așteptat de ajuns și că ne-a sosit ceasul.

— Ce ceas?

— Ceasul plecării.

— Ce plecare?

Iar Diomò liniștit și cu un ton sigur:

— Ți-am spus că o să plecăm împreună.

Lulù îl privì, speriată:

— De ce plecare îmi vorbești?

— Să plecăm în lumea mare, la Monte-Carlo, în America, ori unde vei voi. Am cincizeci de mii de lei cu mine. Nu sunt ai mei, n'are însă nici o importanță.

Lulù crezù că înnebunise:

— De ce Americă e vorba?

Diomò erà tot calm:

— America sau aiurea... Plecînd cu bani străini, e mai bine însă să ne ducem

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

în America să ne refacem acolo o nouă existență.

Lulù țipă :

— Ai înnebunit, Diomò !

— N'am înnebunit de loc. Sunt mai cuminte ca oricînd. Tu nu mai poți rămîne aici : «dama de la hotel Astoria !» Ești prea mîndră ca să poți suportă o situație, pe care mîne o va cunoaște tot orașul.. N'ai de făcut altceva decît să pleci. Unde ? La București ? Nu e prea departe.

Lulù își lăsă capul în palme și începù să plîngă :

— Și Andrei ! Andrei

Diomò își mușcă buzele pînă la sînge; apoi într'o strîmbătură nervoasă își vărsă sarcasmul și ura :

— A Andrei ! Îți va lipsì Andrei ! Lucrurile au mers departe : întîlniri, convorbiri nesfîrșite, cărți împrumutate, scrisori poetice, — toată garderoba romantică, toate nimicurile și suspinele tinerilor sentimentali și fără vocație.

Și după o clipă de tăcere, adaose cu dispreț :

— Mă prind totuși că nici nu te-a sărutat ! N'a îndrăznit !.. Nu te-ai ales de cît cu o vastă literatură epistolară, în care îți va fi explicat cutele sufletului lui complicat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Palidă, Lulù se ridică în picioare şi cu energie în glas şi cu un gest teatral îl opri:

— Nu-ţi dau voe să te atingi de Andrei. E logodnicul meu.

Diomò îngălbenì. Nu se aşteptase la această destăinuire.

Înţelegînd că sarcasmul nu puteà de cît să o îndîrjească, îşi schimbă tactica:

— Ţi-a făgăduit să te ia de nevastă? Bine. Cu cine vreà însă să se însoare? Cu idealul, pe care şi l'a făcut din tine: copilul pur şi naiv, fecioara, fiinţa fabuloasă şi candidă, opera imaginaţiei lui...

Lulù se aşeză din nou în fotoliu, scîncind:

— Îl iubesc, îl iubesc!

— Îl iubeşti?.. Pe oricine îl poţi iubì, numai pe Andrei Lerian n'ai dreptul să-l iubeşti. Vă înşelaţi unul pe altul. El vede în tine ceia ce nu eşti. Nu e îndrăgostit decît de o creaţie a imaginaţiei lui; iar tu îţi închipui că ai fi în stare să iubeşti pe un om ca Lerian, cînd tot trecutul tău protestează.

Lulù plîngeà, plîngeà:

— Îl iubesc şi n'am iubit pe nimeni altul de cît pe dînsul.

Diomò rînjì:

— Mulţumesc pentru ceilalţi!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/?dir=1901-1932

Apoi cu aceiaș logică nemiloasă :

— El nu 'și iubește în tine de cît idealul. Te-a pus pe un piedestal. Stînd însă pe temelii false, sentimentul lui e șubred. E la discreția celei dintîi dovezi că nu ești femeia, pe care și-a închipuit-o el. Pînă acum n'a crezut? Nu face nimic. Sandu i-a dat o dovadă scrisă... Vei vedeà mîne ce va zice. Și dacă nu mîne, poimîne. Totul va ieși la iveală.. Puiu,.. Ciprian,.. Rașcu,.. Mavru ..și ceilați.. Ajunge să se afle că te măriți cu Lerian, pentru ca Artemiza Vardali să se creadă jefuită în drepturile ei. Cum te-ai puteà apără împotriva adevărului cu atît mai dureros cu cît e țesut și cu minciuni ?

Lulù plîngeà mereu :

— Il iubesc, îl iubesc !

Diomò o simți în prada unui sentiment real ; în loc să-l contrarieze, își dădù seama că trebue să-l încurajeze, exploatîndu-l :

— Il iubești ? Cu atît mai mult.. Prin ce voești să-i arăți iubirea ? Înșelîndu-l?.. Aducîndu-i ca dar de nuntă un lung șirag de amanți și de aventuri... «dama de la Hotel Astoria !» Dacă-l iubești cu adevărat, nu poți să-l faci nefericit, mințindu-l..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri 1901-1932

Ea plîngeà mereu:

— Il iubesc!

— Cînd îţi va cere socoteală mîne, cum te vei puteà apără? Il vei minţi? Dar dacă nu va crede? Totul va fi rupt între voi; iar de te va crede, cum te vei apără de tot ce va auzì pe urmă.. Ce viaţă îi pregăteşti? Astfel voeşti să-i arăţi iubirea? Numai într'un singur fel i-o poţi arătà.

— Cum?

— Părăsindu l imediat, fără nici o explicaţie. Nu sunteţi făcuţi unul pentru altul. El, un naiv sentimental, capabil totuşi de acţiuni violente, în clipa cînd s'ar vedeà înşelat în idealul lui; tu cu un trecut furtunos, şi cu o viaţă de plăcere ce ţi se deschide triumfal dinainte.

Lulù îşi acoperì privirea:

— Nu-mi vorbì de asta!

— Să nu-ţi vorbesc de asta! Iţi renegi trecutul... Crezi tu că te poţi scuturà de el? Te înşeli. Eşti sub puterea unei iluzii momentane. Trecutul trăeşte încă în tine şi ţi se va deşteptà în curând... Nu eşti făcută pentru sentimentalism pe lună plină şi nici chiar pentru poezia căminului... Iubirea transformă; transformările ei ţin însă puţin. Sîngele birue apoi şi se răsbună. Nu uità că eşti Lulù

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

— simbolul vieții și al plăcerii. Deșteaptă-te: e încă timpul. Mîine va fi prea tîrziu, după ce vei fi semănat dezastre și sdrobit un om.

Lulù se uită, speriată, la dînsul:

— Pe cine?

— Pe Lerian. Trebue să-l scapi.

— Cum?

— Ți-am spus. Să-i dai dovada supremă a iubirii, renunțînd la dînsul. Fiecare cu destinul lui: tu în lumea ta, el în visul lui.

Lulù fu copleșită de puterea argumentului. Privind apoi cu ură pe Diomò:

— Și d-ta ce vrei dela mine?

Iar Diomò simplu:

— Te vreau pe tine.

— Dacă crezi tot ce mi-ai spus, atunci cum mă mai vrei?

— Ce întrebare! Eu sunt altceva. Eu nu iubesc în tine nici copilul, nici fecioara, nu sunt nici sentimental, nici idealist. Eu vreau ceiace ești, în adevăr, femeia, plăcerea și vițiul. Că ai fost a lui Puiu, a lui Ciprian, a lui Sandu sau a altora — ce-mi pasă! N'am imaginație. Cu atît mai bine chiar. Brațele lor au modelat din tine urna aceasta a plăcerei, din care vreau să beau și eu. Mi-e sete.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr/1901-1932

Te-au pregătit pentru marele act al Unirii noastre. Eu nu caut în tine «idealul» ci vieața și realitatea. Suntem făcuți unul pentru altul: Lulù Calomfir și Alexis Diomò, o nimfă și un faun, «dama dela Hotel Astoria» și un prinț decăvat și dilapidator. Cîte generații n'au lucrat obscur pentru a ajunge la modelarea unor creaturi superbe ca noi, făcute pentru plăcere, din disprețul moralei, și din preamărirea amorului steril ce incendiază universul înainte de a se consumă în propria lui flacără. Eu sunt «omul» tău, Lulù... Mi-a sosit ceasul... Să plecăm în lumea largă...

Lulù tăceă.

Iar Diomò cu ceva solemn și profetic în glas:

— Deșteaptă-te, Lulù! Nu întîrzia. Mîine va fi prea târziu. Dimineață la șease e un tren. Plecăm la București și de acolo în străinătate, unde ne așteaptă vlața.

Diomò tăcu, privind-o înflăcărat.

Lulù se deșteptă din toropeală, se gândi într'o licărire de fulger la întîlnirea tragică de a douazi cu Andrei, se înfioră deodată, deschise ochii mari, extatici, și transformîndu-se încetul cu încetul, nu de bucuria unei vieți noi, ci de conștiința

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

marelui sacrificiu, pe care se pregătia să-l facă, sună.

Simina intră.

— Pregăteşte-mi cufărul, Simino. Mîine dimineaţă plec.

EGYETEMI KÖNYVTÁR
1032 * 1921.Mm 31.
KOLOZSVÁR.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anul-1901_1932